

Katja Pekkola

TUKIPERHETOIMINNAN MERKITYS

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Katja Pekkola	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi Tukiperhetoiminnan merkitys		41 sivua 9 liitesivua
Toimeksiantaja Loviisan kaupunki, perusturvapalvelut		
Ohjaaja Virve Remes		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille. Tukiperhetoiminta on tärkeä osa varhaista tukea, ja on nykyään saatavilla myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Opinnäytetyössä on huomioitu Loviisan kaupungin lastensuojelun sekä lapsiperheiden sosiaalityön työntekijöiden sekä tukiperhetoimintaan osallistuvien tai äskettäin osallistuneiden perheiden näkökulma sekä näiden vertailu. Tukiperheinä toimivat on rajattu opinnäytetyön ulkopuolelle.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön yleisemmän kuvauksen lisäksi tukiperhetoimintaa ja sen merkitystä, sekä muita lastensuojelun ennaltaehkäiseviä tukimuotoja. Tutkimuskysymykset liittyivät tukiperhetoiminnan merkitykseen, tukiperhetoiminnan vaikutukseen verrattuna muihin ennaltaehkäiseviin tukitoimiin sekä työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmien vertailuun.</p> <p>Tutkimus toteutettiin käyttämällä sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, ja tutkimus perustui sekä Loviisan kaupungin perusturvakeskuksessa työskentelevien lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön työntekijöiden että tukiperhetoiminnassa mukana olevien perheiden näkemyksiin. Tutkimus tehtiin Webropol-kyselyn avulla ja tulokset analysoitiin Webropolin raporttityökalujen sekä sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä tukiperhetoiminnan olevan sekä perheille että työntekijöille arvokas ja kustannustehokas palvelu, joka ennaltaehkäisevänä tukimuotona tuo perheille tarpeellista tukea joskus haastavaankin arkeen. Tutkimustuloksia voidaan käyttää Loviisan kaupungin tukiperhetoiminnan arvioimiseen ja kehittämiseen.</p>		
Asiasanat tukiperhetoiminta, lapsiperheiden sosiaalityö, lastensuojelu, ennaltaehkäisy, varhainen tuki		

Author	Degree	Time
Katja Pekkola	Bachelor of Social Services	May 2018
Thesis Title Significance of support family work		41 pages 9 pages of appendices
Commissioned by The City of Loviisa, basic security services		
Supervisor Virve Remes		
<p data-bbox="164 723 300 757">Abstract</p> <p data-bbox="164 797 1465 1048">The purpose of this thesis is to analyse the significance of support family work in the City of Loviisa. Support family work is an important part of early support services and nowadays available for those who are not customers of child welfare. In the thesis, attention was paid to the viewpoints of those who work in child protection or with families with children in the City of Loviisa. Furthermore, attention was paid to the viewpoint of the families which use or have recently used support family services. The viewpoints between workers and families were compared. The support families were not surveyed in this thesis.</p> <p data-bbox="164 1093 1465 1317">Child welfare and social work with families with children were studied generally in the theoretical framework of the thesis. Concepts such as support family work and its significance and other preventive support services in child welfare were studied as well. The significance of support family work, influence of support family work compared with other support work and comparison of viewpoints between workers and customers were included in research questions.</p> <p data-bbox="164 1350 1465 1563">The survey was carried out by using both a qualitative and a quantitative research method. The survey was based on the viewpoints of workers of the basic security services in the City of Loviisa focusing on those who work in child welfare or with families with children. Furthermore, the survey was based on the viewpoints of families which use support family services. The study material was collected by means of a Webropol survey and the results were analysed with Webropol report tools and by using content analysis.</p> <p data-bbox="164 1608 1465 1742">Based on the results, support family work is a valuable and cost-effective service both for families and workers. As a preventive support service, it offers necessary support to families in the challenges of everyday life. The results can be used to assess and develop support family work in the City of Loviisa.</p>		
<p data-bbox="164 1821 320 1854">Keywords</p> <p data-bbox="164 1899 1449 1964">support family work, social work with families with children, child welfare, prevention, early support</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	7
2.1	Toimeksiantaja ja kohderyhmä	7
2.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	8
2.3	Tiedonhaun kuvaus, aineistonkeruumenetelmät ja tutkimusaineiston analysointi ..	8
2.4	Luotettavuus ja eettisyys	9
3	LASTENSUOJELU JA LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ	10
4	VARHAINEN TUKI JA AVOPALVELUT.....	12
5	TUKIPERHETOIMINTA.....	14
5.1	Tukiperhetoiminnan merkityksestä	14
5.2	Aiempia tutkimuksia.....	15
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	16
7	TUKIPERHETOIMINNAN MERKITYS LOVIISAN KAUPUNGILLE	17
7.1	Työntekijöiden näkökulma	17
7.1.1	Taustakysymykset	18
7.1.2	Lapsiperheelle tarjottavat sosiaalipalvelut.....	18
7.1.3	Tukiperhetoiminta	21
7.2	Perheiden näkökulma	27
7.2.1	Taustakysymykset	27
7.2.2	Muut sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut.....	28
7.2.3	Tukiperhetoimintaan liittyvät kysymykset.....	28
7.3	Yhtäläisyydet ja erot työntekijöiden ja perheiden näkökulmissa	33
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISKOHTEET.....	35
9	POHDINTA.....	37
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET	

Liite 1. Työntekijöiden kyselylomake saatekirjeineen

Liite 2. Perheiden kyselylomake saatekirjeineen

.

1 JOHDANTO

Tukiperheen saaminen yleisenä perhepalveluna, palvelutarvearvion perusteella on ollut mahdollista ilman lastensuojeluasiakkuuden syntymistä sosiaalihuoltolain (30.12.2014/1301) uudistumisesta lähtien ja erityistä tukea tarvitsevien perheiden oikeus saada ennaltaehkäiseviä palveluita on vahvuudeltaan vastaavaa kuin lastensuojelulaissa (13.4.2007/417). Varhainen puuttuminen lapsiperheiden arjen tukemiseksi ehkäisee ongelmien syntymistä, ja tavoitteena on vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Painopiste perhepalveluissa on muuttunut korjaavista ehkäiseviin, ja kun ehkäisevät palvelut alkavat toimia toivotulla tavalla, korjaaville toimille ei ole enää niin suurta tarvetta.

Opinnäytetyöni käsittelee tukiperhetoimintaa ja sen merkitystä Loviisan kaupungille lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön työntekijöiden sekä tukiperhetoimintaa hyödyntävien perheiden näkökulmasta. Aiheen valintaan vaikutti tukiperheenä toimimisen myötä herännyt kiinnostus aiheeseen. Perusturvakeskus on lisäksi kiinnostunut asiakastyytyväisyydestä, jota tutkimuksen avulla voidaan selvittää. Tutkimuskysymykset liittyvät tukiperhetoiminnan merkitykseen Loviisan kaupungissa, tukiperhetoiminnan vaikutukseen verrattuna muihin sosiaalipalveluihin ja työntekijöiden sekä asiakasperheiden näkökulmien eroavaisuuksiin.

Aloitin opinnäytetyöni raportoimalla tutkimuksen lähtökohdista ja tavoitteista sekä tutkimuksen tiedonhausta, luotettavuudesta ja eettisyydestä. Teoreettisessa viitekehyksessä avaan lastensuojelua, lapsiperheiden sosiaalityötä sekä perhetyötä. Käsittelem teoriaosuudessa myös tukiperhetoimintaa ja muita sosiaalihuoltolain (28§) mukaisia ennaltaehkäiseviä tukimuotoja, joita lapsiperheiden sosiaalityöllä on tarjota ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä. Tukiperhetoiminnasta aiemmin tehdyistä tutkimuksista tarkastelen työntekijöihin tai asiakasperheisiin kohdistuvia. Olen rajannut opinnäytetyöni tutkimuksen koskemaan lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön työntekijöitä sekä tukiperhetoiminnassa mukana olevia tai äskettäin olleita perheitä. Tukiperheet on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Teoriaosuuden jälkeisissä luvuissa käsittelem tutkimuksen toteutusta ja tuloksia. Johtopäätökset, kehittämiskohteet ja pohdinta päättävät opinnäytetyöni. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos ja Pelastakaa

Lapset ry. tarjoavat sosiaalihuoltolain (1301/2014) lisäksi tärkeitä lähdeaineistoja opinnäytetyöhön.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön aihe käsittelee tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille. Aihe käsittää lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun työntekijöiden näkökulman lisäksi toimintaan osallistuvien perheiden näkemyksiä ja mielipiteitä, joita verrataan keskenään. Muut ennaltaehkäisevät palvelut vertailukohteina avataan teoriaosuudessa ja huomioidaan kyselyaineistossa.

SOTE-uudistuksen myötä olen kiinnostunut tukiperhetoiminnan kunnallisesta merkityksestä työntekijöiden näkökulmasta, erityisesti lähimenneisyydessä, koska tukiperhetoiminta on aiemmin ollut vain lastensuojelulain (417/2007) mukainen avohuollon tukitoimi. Opinnäytetyön tilaaja haluaa myös asiakasnäkökulman mukaan tutkimukseen. Henkilökohtainen kiinnostukseni ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä painottuu juuri tukiperhetyöhön myös siksi, että olen itse toiminut Loviisan kaupungilla tukiperheenä kolmen, ja Vantaan kaupungilla vuoden ajan.

2.1 Toimeksiantaja ja kohderyhmä

Opinnäytetyön tilaajana on Loviisan kaupungin perusturvakeskus. Kun esitin toukokuussa 2017 ajatuksen tutkia tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille, perusturvakeskuksen lasten ja nuorten palveluiden palvelupäällikkö Jaana Iivonen otti sen positiivisesti vastaan. Kun työntekijätkin suhtautuivat tutkimukseen myönteisesti, sopimus opinnäytetyöstä allekirjoitettiin Iivosen kanssa kesäkuussa. Lähetin tutkimuslupahakemuksen Iivoselle elokuun alussa ja tutkimuslupa myönnettiin elokuun lopussa.

Tutkimukseni kohteena ovat Loviisan kaupungin palveluksessa olevat työntekijät, joiden sijoituspaikka on lapsiperheiden sosiaalityössä tai lastensuojelussa. Loviisan kaupungin lapsiperheiden sosiaalityössä tai lastensuojelussa työskentelee yhteensä 10 henkilöä sosiaalityöntekijöinä ja sosiaali- tai perheohjaajina. Heidän lisäksi tutkimuksen kohteena ovat myös tukiperhetoiminnassa mukana olevat tai äskettäin mukana olleet asiakasperheet. Tukiperheet on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle aineiston laajuuden rajaamiseksi.

2.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimus perustuu Loviisan kaupungin lastensuojelun sekä lapsiperheiden sosiaalityössä työskentelevien sosiaalityöntekijöiden ja sosiaali- tai perheohjaajien näkemyksiin. Tutkimuksessa huomioidaan myös tukiperhetoiminnassa mukana olevien perheiden näkemyksiä, ja näitä näkökulmia verrataan toisiinsa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta, ja tarjota tilaajalle tietoa palvelun tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä. Tutkimuksen kautta tilaajalla on mahdollisuus kohdentaa ennaltaehkäisevän työn resursseja tarvittavaan suuntaan, ja tulokset ovat vähintään suuntaa-antavia ja vertailukelpoisia myös muissa saman kokoluokan kaupungeissa.

Tutkimuskysymykset:

1. Mikä merkitys tukiperhetoiminnalla on Loviisan kaupungille?
2. Millainen vaikutus tukiperhetoiminnalla on verrattuna muihin lapsiperheiden sosiaalityössä käytettäviin ennaltaehkäiseviin tukitoimiin?
3. Miten tukiperhetoiminnassa mukana olevien perheiden näkemykset toiminnan merkityksestä eroavat työntekijöiden näkemyksistä?

2.3 Tiedonhaun kuvaus, aineistonkeruumenetelmät ja tutkimusaineiston analysointi

Yhdistän opinnäytetyössäni sekä kvalitatiivista eli laadullista että kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää. Kvalitatiivisella menetelmällä kuvataan lähtökohtaisesti todellista elämää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, ja pyrkimyksenä on tosiasioiden löytäminen tutkimuskohteesta arvolähtökohtia unohtamatta. Tutkimuksen kohdejoukko ei perustu satunnaisotokseen, vaan on ennalta määritetty, ja tutkimusmetodin valinnassa tutkittavien näkökulma on merkityksellinen. Tutkimussuunnitelma on joustava, ja sitä voidaan muuttaa tarvittaessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 161–164.) Kvantitatiivinen tutkimus hyödyntää ilmiöstä olemassa olevia teorioita, jotka ohjaavat myös tutkimuksen kysymysten asettelua (Kananen 2015, 197–198).

Tutkimusta varten tarvittavan tiedon kerään strukturoidulla haastattelulla sähköisesti Webropol-kyselynä, ja tarvittaessa paperilomakkeen ja palautuskuoren avulla. Sähköinen kysely ei ole sidottu aikaan eikä paikkaan, vaan kohteena olevat henkilöt voivat vastata kyselyyn silloin, kun heille parhaiten sopii. Kohdejoukoksi olen valinnut tarkoituksenmukaisesti Loviisan kaupungin lapsiperheiden sosiaalityön sekä lastensuojelun työntekijät, sekä tukiperhetoimintaa hyödyntävät perheet. Kyselylinkit ja mahdolliset lomakkeet toimitetaan työntekijöille sekä perheille työntekijöiden toimesta. Tarkoituksena on saada mahdollisimman monipuolinen selvitys tukiperhetoiminnan merkityksestä Loviisan kaupungissa.

Aineiston käsittelyn ja analysoinnin aloitan heti aineiston keräämisen jälkeen. Analyysimenetelmänä käytän Webropolin raporttiohjelmaa, jota täydennän aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä avointen vastausten osalta

2.4 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkijan vastuulla on huomioida monia eettisiä kysymyksiä ja noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä mm. toimintatavoissaan ja tiedonhankintamenetelmien suhteen, jotta saadaan aikaan eettisesti hyvä tutkimus (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25). Tässä tutkimuksessa anonymiteettisuoja on hyvä. Tuettavien, tukiperheiden tai työntekijöiden henkilöllisyyttä ei tarvita saattaa tutkijan tietoon lainkaan, kun tutkimus tehdään sähköisesti ja anonyyminä. Kyselyiden saatekirjeissä kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta ja luottamuksellisuudesta, ja kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Perheille kohdistuvat kyselyt kulkevat työntekijän kautta, jolloin tutkijan ei ole tarpeen saada myöskään perheiden henkilö- tai yhteystietoja. Lisäksi sekä kyselyyn vastaavat työntekijät että tutkija toimivat vaitiolovelvollisuuden puitteissa. Luotettavuutta lisää myös tutkijan oma lähes kolmevuotinen kokemus tukiperhetoiminnasta.

Luotettavuuden mittaamiseen löytyy useita tapoja, ja vaikka kvalitatiivisen tutkimuksen kohdalla perinteiset arvioinnit eivät tulisi kysymykseen, on luotettavuus kuitenkin arvioitava. Tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta kaikkine vaiheineen sekä eri tutkimusmenetelmien käyttö ovat luotettavuutta lisääviä tekijöitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.) Aiemmat tutkimukset tuloksineen toimivat tässä tutkimuksessa yhtenä validiteetin mittarina (Kananen 2015, 349–

350). Kyselyn avulla kerätään tietoa tukiperhetoiminnan merkityksestä. Lähdekriittisyydessä sekä tulosten analysoinnissa ja tulkinnassa noudatetaan erityistä huolellisuutta ja työ tarkistutetaan myös tilaajalla ennen julkaisemista.

3 LASTENSUOJELU JA LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ

Lastensuojelu on lakisääteistä, kuntien vastuulla olevaa toimintaa, jonka tärkeimpänä tehtävänä on turvata lapsen etu ja hyvinvointi. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista, ja yhteiskunnan tehtävänä on tukea tätä vastuuta. Lastensuojeluun vaikuttaa välillisesti useiden eri viranomaisten toiminta ja monet lait. Se jakautuu ehkäisevään lastensuojeluun sekä lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. (Lastensuojelulaki 2§–4§; THL 2015a.)

Ehkäisevää lastensuojelua ovat kaikki lapseen ja vanhemmuuden tukemiseen liittyvä, kunnan perus- ja erityispalveluissa ilman lastensuojeluasiakkuutta annettu tuki ja erityinen tuki, kuten terveydenhuolto, varhaiskasvatus, koulu ja nuorisotyö. Tätä tukea tarjotaan perheille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa silloin, kun ongelmat ovat vielä pieniä ja ehkäistävissä, mutta vanhempien omat voimavarat lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistämiseksi ovat riittämättömiä. Kaikki lasten ja perheiden kanssa työskentelevät ovat vastuussa tuen tarpeiden tunnistamisesta riittävän varhain. (THL 2015b; Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on asiakassuunnitelman laatiminen, avoimuuden tukitoimet, kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto sekä jälkihuolto. Tällöin lastensuojelun sosiaalityössä on päätetty, että lapsella ja perheellä on lastensuojelun asiakkuus. Lastensuojeluasia tulee vireille, kun lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus tai hakemus. Lapsi saa oman sosiaalityöntekijän ja lastensuojeluasiaa lähdetään selvittämään, kun lastensuojelutarpeen selvittämisestä on tehty päätös ja asiakkuus on syntynyt. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ohjaus-, johtamis- ja kehittämistyökaluna toimii kunnallinen, palveluja kokonaisuutena tarkasteleva lakisääteinen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointisuunnitelma, joka on laadittu yhteistyössä henkilöstön, viranhaltijoiden ja poliittisten luottamushenkilöiden kesken.

(THL 2015c; Sosiaali- ja terveysministeriö 2017; Lastensuojelulaki 12§.) Loviisan kaupungin ja Lapinjärven kunnan yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017–2020 on hyväksytty valtuustoissa tammikuussa 2018. Suunnitelma tulee liitteeksi Loviisan kaupungin sekä Lapinjärven kunnan hyvinvointisuunnitelmaan.

Lapsiperheiden sosiaalityö on tavoitteellista, muutosta tukevaa asiakas- ja asiantuntijatyötä, jolla lievennetään elämäntilanteiden vaikeuksia, vahvistetaan perheiden toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistetään sosiaalista eheyttä. Lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut tulee tarjota tarvittavassa laajuudessa, ja palveluiden on tuettava lapsen hoitajia ja kasvattajia tehtävässään. Tuki ja palvelut sovitetaan yhteen muiden perheen kanssa toimivien tahojen kanssa ohjaten ja seuraten kokonaisuuden toteutumista ja vaikuttavuutta. (Sosiaalihuoltolaki 13§, 15§.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) uudistuksen myötä lapsiperheiden saataville tuli useita palveluita, joita ennen oli mahdollista saada vain lastensuojeluasiakkuuden myötä. Lakiuudistus muutti sosiaalihuollon painopistettä korjaavista toimista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen sekä perhepalveluiden painopistettä lastensuojelusta lapsiperheiden sosiaalityöhön ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Asiakkaan tulee saada omista tarpeistaan lähtevää kokonaisvaltaista, oikea-aikaista ja monialaista tukea arkeen. Palveluiden yhdenvertaisuutta ja saatavuutta lisättiin, ja näin ehkäistään ns. väliinpuotoajia, jotka osin kuntoutuessaan jäisivät tiukkojen erityislakien mukaan ilman palveluita. Samalla lastensuojelulaista tuttuja asioita siirrettiin yleislakina toimimaan sosiaalihuoltolakiin. Nyt myös sosiaalihuoltolain mukaisissa toimissa on huomioitava lapsen etu, työntekijöillä on ohjaus- ja yhteydenottovelvollisuus, asiakkaalle osoitetaan omatyöntekijä ja tehdään palvelutarpeen arviointi sekä palvelusuunnitelma. Laissa mainittu erityistä tukea tarvitseva lapsi vastaa tarpeiltaan lastensuojelun avohuollon asiakasta. Vastaavat tukitoimet ovat lapsen saatavilla ilman lastensuojelun asiakkuutta lapsiperheiden sosiaalityön kautta sosiaalihuoltolain perusteella. (Hämeen-Anttila 2015; Sosiaalihuoltolaki 3§, 5§, 35–36§, 39§, 42§.)

4 VARHAINEN TUKI JA AVOPALVELUT

Lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatava varhainen tuki ja avopalvelut ovat ehkäiseviä palveluita, joista tähän työhön on rajattu mukaan sosiaalihuoltolain (28§) mukaiset muut sosiaalipalvelut (tukihenkilöt ja -perheet, vertaistuki sekä loma- ja virkistystoiminta) sekä perhetyö (Sosiaalihuoltolaki 18§). Ennen sosiaalihuoltolain uudistusta palvelut olivat lapsiperheiden saatavilla vain lastensuojelulain (36§) perusteella. Kun ehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluita saadaan perheille ajoissa, palveluiden kesto lyhenee ja niitä tarvitaan vähemmän.

Tukihenkilö on edullinen ja yleensä hyvän tuloksen tuottava matalan kynnyksen ehkäisevä tukitoimi, joka voidaan järjestää kunnallisena toimintana tai ostopalveluna esim. kolmannelta sektorilta. Tukihenkilö voi toimia vapaaehtoisena tai soveltuvan koulutuksen omaavana ammatillisena tukihenkilönä, ja tehtävästä maksetaan yleensä palkkio sekä kulukorvaus. Tukihenkilö on luotettava ja turvallinen aikuinen, jolla on aikaa ja halua sitoutua toimintaan. Konkreettinen tehtävä ja ajallinen tarve riippuvat lapsen ja perheen tarpeista. Tukihenkilöä tarvitsevan lapsen ja perheen tukiverkosto on usein suppea. Lapsen kasvun ja kehityksen arkisena tukena tukihenkilöä voidaan tarvita koulunkäynnin tai harrastuksen tukemiseen, vapaa-ajan ystävänä, kuuntelijana, turvallisena aikuisena, tai vanhemman arkisena tukena asioiden hoitamisessa tai vanhemmuudessa. Tukisuhteesta tehdään kirjallinen sopimus. Tukihenkilö tapaa lasta tai perhettä muutamia tunteja kerrallaan vähintään kuukausittain tai tarpeen mukaan, vaikka viikoittain. Pitkäjänteisesti sitoutuneiden tukihenkilöiden riittävä saatavuus kunnassa turvataan panostamalla rekrytointiin ja vapaaehtoisten koulutukseen. Seudullisen yhteistyön avulla säästyy resursseja muuhun toimintaan. Ostopalveluna hankittavassa tukihenkilötoiminnassa huomioidaan kunnan ja tukihenkilötoimintaa järjestävän tahon yhtenäiset arvot ja periaatteet, toiminnan sopivuus perheen asiakassuunnitelmaan sekä yhteinen käsitys toiminnasta. (THL 2015d; Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen 2016.)

Vertaistuki lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavana palveluna on tarkoitettu niin lapsille, nuorille kuin vanhemmillekin. Vertaistuen tarkoituksena on turvata lapsen tai nuoren terveyttä ja kehitystä käsittelemällä asioita samanlaisessa tilanteessa olevien henkilöiden kanssa, ja saada näin uusia näkökulmia omaan elämäntilanteeseen. Suljetut vertaistukiryhmät ovat kooltaan pieniä ja

rakenteeltaan pysyviä. Ryhmä kestää tarpeen mukaan tavallisesti muutamasta kuukaudesta vuoteen. Vertaistuki, omien voimavarojen vahvistuminen sekä sosiaalinen tuki ovat ryhmien keskeisintä antia. Ryhmiä voidaan perustaa niin elämänhallintaan, tunteiden säätelyyn, eroperheille, päihdeperheille, kuntoutumiseen kuin erilaisiin elämänvaiheisiin. Vertaisryhmien toiminta on sekä menetelmien että tekniikoiden suhteen erittäin monipuolista, ja ryhmiä voidaan perustaa eri tahojen toimesta ja aloitteesta. Vertaistuki merkitään asiakassuunnitelmaan, ryhmän toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan, ja ryhmästä saadun palautteen perusteella voidaan arvioida, onko vertaistuesta ollut apua arkeen. (THL 2015e.)

Sosiaalihuoltolain (28§) perusteella annettavat **lomaviettopalvelut ja tuki lomavieton järjestämiseen** ovat monipuolisesti perheitä palvelevia toimintoja, joita voivat hyödyntää lapset yksin tai koko perhe yhdessä. Erilaiset yhdistykset ja järjestöt ovat aktiivisesti mukana lomaviettopalveluissa leiri-, loma- ja kesäkotitoiminnan myötä, ja raha-automaattiyhdistys rahoittaa erilaisia tuettuja lomia, joita perheet voivat hakea. Kunnilla voi olla myös omia lomaviettopalveluita. Lomaviettopalveluita ovat myös lomista tiedottaminen perheille, mahdollisuuksien hyödyntämiseen motivoiminen, hakemuksissa ohjaaminen ja avustaminen, lausuntojen kirjoittaminen, maksuissa avustaminen, ja yhdessä tutustuminen, kuljettaminen tai saattaminen lomapaikkaan. Lomapalvelut tarjoavat onnistuessaan lapselle aikuiskontaktin, joka on parhaimmillaan tukemassa lasta vuosien ajan. (THL 2015f.)

Perhetyö on tavoitteellista ja suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä sosiaaliohjausta. Menetelmänä käytetään mm. myönteisiä ja voimaannuttavia dialogisia keskusteluja vanhemmuuteen, lasten kasvatukseen, arkiroutiinien hallintaan, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn liittyen. Samalla perhetyö on asiakkaan tai perheen hyvinvoinnin tukemista, voimavarojen vahvistamista ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamista lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen parantamiseksi. Ennaltaehkäisevää perhetyötä tehdään yleensä perheen kotona sosiaalitoimen, neuvolan, varhaiskasvatuksen tai koulun toimesta. Perhe voi myös itse ottaa yhteyttä perhetyöntekijöihin. Varhaisen tuen tarkoitus on taata oikea-aikainen tuki matalan

kynnyksen peruspalveluna, ja ehkäistä näin ongelmien kasaantuminen. Perhetyö aloitetaan palvelutarpeen arvioinnilla. (Hämeen-Anttila 2017, 218; Sosiaalihuoltolaki 18§; THL 2015g.)

5 TUKIPERHETOIMINTA

Tukiperhetoiminta on sosiaalihuoltolain (28§) mukaista ehkäisevää lastensuojelutyötä, joka vastaa lapsiperheiden varhaisen tuen tarpeeseen. Tukiperhetoiminnan kohde on sama kuin ennen lakimuutosta, joten se on tarkoitettu kaikille erityisen tuen tarpeessa oleville lapsiperheille. (Hämeen-Anttila 2015.) Tukihenkilötoiminnan tapaan myös tukiperhetoiminta on sopimukseen perustuvaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka tukee lasta ja koko perhettä silloin, kun vanhempien voimavarat ovat heikentyneet ja verkostot pienet tai kaukana. Tukiperheen voi saada myös erilaisten kriisien kohdatessa perheen. Tukiperhetapaamisia on säännöllisesti, yleensä viikonlopun ajan kerran kuukaudessa ja lomien aikana myös pidempään. Tukiperheet ovat tavallisia, kokoonpanoltaan erilaisia perheitä, jotka valmennetaan tehtävään ja heillä on salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Tukiperheelle maksetaan kuntakohtainen palkkio ja kulukorvaus. (Jyväskylän kaupunki 2018.; Pelastakaa Lapset 2017.) Tukiperhetoimintaa ei ole laissa säädetty maksuttomaksi, joten lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavasta palvelusta voidaan perheiltä periä enintään kustannusten suuruinen maksu (Sosiaalihuoltolaki 56§).

5.1 Tukiperhetoiminnan merkityksestä

Tukiperheessä ollessaan lapsi saa aikuisen huomiota ja huolenpitoa, ja kokee aikuisen läsnäoloa sekä tavallista yhteistä arkea. Lapsi saa erilaisia kokemuksia sekä uusia, tärkeitä ihmissuhteita ja erilaisen perhemallin verrattuna omaan perheeseensä. Tukiperhetoiminta on tärkeää sekä henkistä että konkreettista ennaltaehkäisevää tukea vanhemmille, joiden voimavarat ja jaksaminen arjessa ovat rajallisia tai vähissä. Vanhemmuutta tukemalla tukiperhetoiminta tukee myös lapsen oikeutta omaan kotiin. (Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen 2011, 6–8.)

5.2 Aiempia tutkimuksia

Tukiperhetoiminnasta on tehty jonkin verran tutkimuksia lähinnä lapsi- ja tukiperheiden näkökulmasta, mutta työntekijöiden ja tuettavien perheiden näkökulmia yhdessä on tutkittu vähemmän. Matilaisen (2008, 54, 56–57) pro gradu -tutkielmassa on tarkasteltu tukiperhetoimintaa sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta lastensuojelun avohuollon tukitoimena ajalla, jolloin palvelu ei vielä ollut saatavilla ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tutkimuksesta selviää, että tukiperhettä haettaessa lapsella on usein tarve virikkeisiin ja sosiaaliin suhteisiin sekä toisenlaiseen perhe-elämän malliin. Vanhempien tarve painottuu omien voimavarojen lisäämiseen lapsiperheen arjessa. Perheillä on lisäksi usein puutteellinen tukiverkosto. Tukiperheen myöntämisen esteiksi muodostuvat sosiaalityöntekijän näkemykset siitä, että huoli on liian suuri (tukiperhe on riittämätön tuki), tai tarvetta tukiperheelle ei ole (perheen tukiverkosto on riittävä). Tutkimuksen mukaan *tukiperhetoiminta on hyvä ja halpa tukimuoto* (Matilainen 2008, 87).

Tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa hyödyntävien perheiden näkökulmaa avaa opinnäytetyön (Kauppila & Salo 2011, 30, 32, 34) tutkimus, jonka tulokset ovat samansuuntaisia. Lasten kokemusmaailma avartuu ja vanhemmat saavat lisää omaa aikaa. Lisäksi vanhemmat saavat tukea arjessa jaksamiseen ja heidän tukiverkostonsa vahvistuu. Tukiperhetoiminta koetaan hyödylliseksi ja mielekkääksi toiminnaksi.

Ruotsalainen, kuntatasolla tehty tutkimus vertailee sosiaalityöntekijöiden ja tukiperheiden näkemyksiä mm. rekrytointiin, koulutukseen ja tukiperheille suunnattuun tukeen liittyen. Tässä tutkimuksessa uusien tukiperheiden hankkiminen riittävän nopeasti nähdään tärkeänä (70–75 % sosiaalityöntekijöistä). Tukiperheen kouluttamisen tukiperheet näkevät tarpeellisempana kuin sosiaalityöntekijät, ja jo toimivien tukiperheiden jatkokoulutusta pidetään tärkeämpänä kuin toiminnan aloittamiseen liittyvää. Tukiperheiden keskinäinen vertaistuki ja sosiaalityöntekijöiltä saatu tuki on myös mainittu tutkimuksessa. (Skaghammar 2012, 3–4.)

Tuoreimpana tutkimuksena on Kokkolan Yliopistokeskus Chydeniuksessa tekeillä oleva, vielä julkaisematon väitöstutkimus, joka sekin tarkastelee tukiperhetoiminnan vaikutuksia lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä (Svenlin 2018).

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyössäni yhdistän kvalitatiivista eli laadullista ja kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta, jotka eivät rakenteeltaan ja tutkimusprosessiltaan eroa toisistaan. Kyselytutkimus on määrällisen tutkimuksen yleisin muoto. Tällä tutkijan ehdoilla kootulla strukturoidulla kyselylomakkeella saadaan vastauksia tutkijan esittämiin asioihin hänen laatimillaan vaihtoehdoilla. (Kananen 2015, 197, 200–201.) Laadullisen tutkimuksen keinoin, eli avoimilla kysymyksillä vastaaja saa mahdollisuuden selittää valintojaan. Kyselytutkimuksen laadinnassa hyödynsin tukiperhetoiminnasta saatavissa olevaa teoretietoa sekä omaa kokemustani tukiperhetyöskentelystä. Keräsin kysymysaineistoa teoreettisen viitekehyksen ohella syksystä 2017 alkaen.

Maaliskuussa 2018 lähetin työntekijöitä varten laatimani Webropol-kyselyn saatekirjeineen (liite 1) sähköpostilla sosiaalityöntekijälle, joka on toinen opinnäytetyöni yhteyshenkilöistä. Sen lisäksi että hän kuului tutkimuksen kohdejoukkoon, hän toimi myös kyselyn välittäjänä työntekijöille. Kyselyn kohdejoukkoon kuuluvia kyselylinkin vastaanottaneita työntekijöitä työskentelee Loviisan kaupungin lastensuojelussa tai lapsiperheiden sosiaalityössä yhteensä 10. Kohderyhmäksi valikoitui tarkoituksenmukaisesti kaikki 10 työntekijää.

Perheille laatimani kyselyn saatekirjeineen (liite 2) lähetin sähköpostitse Loviisan kaupungin tukiperhetoiminnan vastuuhenkilönä toimivalle sosiaaliohjaajalle. Toimitin hänelle myös paperiversioita kyselystä vastauskuorien ja postimerkkien kera. Hän otti yhteyttä valitsemiinsa tukiperhetoiminnassa mukana oleviin tai äskettäin mukana olleisiin perheisiin, ja välitti sähköpostilla kyselylinkin saatekirjeineen vastaajille tai vastaajan valinnan mukaan postitti paperisen kyselylomakkeen palautuskuorineen. Kyselyn vastaanottaneita perheitä oli yhteensä 26, joista sähköisen linkin vastaanottaneita 20 ja paperilomakkeen vastaanottaneita 6. Vastausaikaa kyselyille oli annettu n. kaksi viikkoa.

Päädyin Webropol-kyselyyn säästääkseni sekä työntekijöiden että omaa aikaani. Sähköiseen kyselyyn voi vastata milloin tahansa, eikä se ole aikaan tai paikkaan sidottu. Lisäksi työskentelin itse kokopäiväisesti omassa työssäni, jolloin haastatteluaikojen järjestäminen olisi muodostunut hyvin haastavaksi. Samalla perusteella lähetin myös perheiden kyselyt, vaikka heidän kanssaan haastatteluaikojen järjestäminen olisi voinut olla helpompaa. Halusin kuitenkin säilyttää anonymiteetin vastaajien suhteen, sillä toimin itse Loviisan kaupungilla tukiperheenä enkä näin ollen halunnut tunnistaa vastaajia. (Kananen 2015, 202.)

Määrittämäni vastausajan lähestyessä loppuaan pyysin kyselyiden välittäneitä työntekijöitä muistuttamaan sähköpostilla vastaajia, sillä olin saanut vain vähän vastauksia. Pidensin myös vastausaikaa seuraavaan viikkoon, ja vastauksia tulikin muutama lisää. Ennen tulosten analysointia odotin perheiden kyselyn osalta mahdollisia postitettavia vastauksia vielä ylimääräisen viikon ajan. Vastausprosentti jäi molemmissa kyselyissä alhaiseksi, kuten sähköpostikyselyssä usein voi käydä (Kananen 2015, 208). Analysoin kyselyn tulokset pääosin Webropolin perusraporttia hyödyntäen, työntekijöiden ja perheiden vertailutuloksiin käytin yhdistettyä raporttia. Avointen kysymysten vähäisestä vastausmäärästä johtuen käytin niiden analysointiin tekstinkäsittelyohjelmaa.

7 TUKIPERHETOIMINNAN MERKITYS LOVIISAN KAUPUNGILLE

Tutkimuskyselyn vastausprosentti oli työntekijöiden kohdalla 50,0 %, jolloin kyselyyn vastasi 5 työntekijää ja tukiperhetoimintaan osallistuneiden perheiden kohdalla 30,8 %, jolloin kyselyyn vastasi 8 toimintaan osallistuneiden perheiden edustajaa. Tarkastelen tuloksia erikseen työntekijöiden ja perheiden kohdalta, ja lopuksi vertailen näiden ryhmien näkökulmia keskenään. Työntekijöiden ja perheiden vastausten vertailuun valitsen kysymykset, jotka ovat yhteneviä keskenään.

7.1 Työntekijöiden näkökulma

Työntekijöille suunnatun kyselyn vastaajien vähyydestä johtuen en erittele työntekijöiden vastauksia ammattinimikkeittäin tai sen mukaan, työskenteleekö henkilö lastensuojelussa vai lapsiperheiden sosiaalityössä, kuten alun

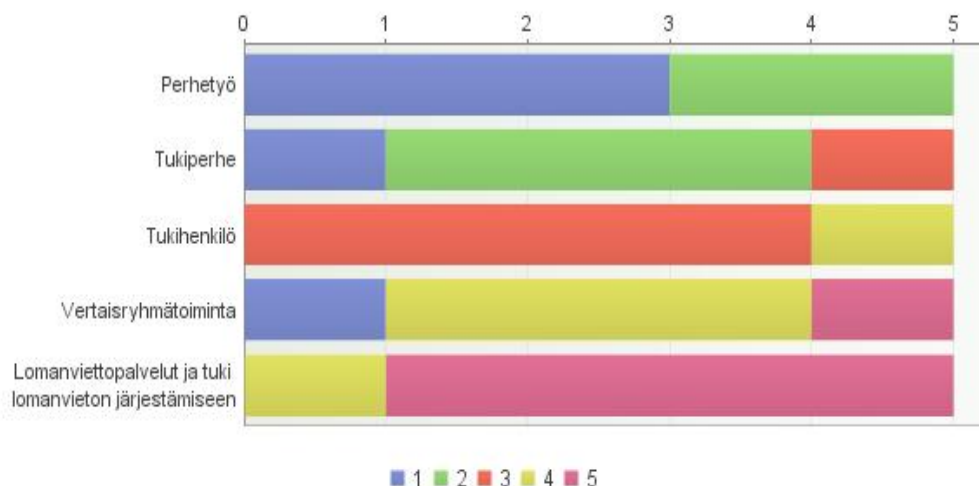
perin oli tarkoitus. Kokonaisotanta on itsessään niin pieni, että anonyymius voi hävitä, jos vastaukset eritellään.

7.1.1 Taustakysymykset

Taustakysymyksinä oli ammattinimikkeisiin, työskentelyalueeseen ja työkokemukseen liittyvät kysymykset. Vaihtoehtoina ammattinimikkeissä olivat sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, perheohjaaja tai joku muu, mikä? Vastaajista 60 % olivat sosiaalityöntekijöitä ja 40 % sosiaali- tai perheohjaajia. Kukaan ei vastannut työskentelevänsä muulla ammattinimikkeellä. Lastensuojelussa työskenteli 80 % vastaajista ja loput 20 % työskenteli lapsiperheiden sosiaalityössä, kukaan ei vastannut työskentelevänsä jossain muualla. Työkokemusta vastaajille oli kertynyt vastausvaihtoehtojen mukaan 0–2 vuotta (40 % vastaajista), 3–5 vuotta (40 % vastaajista) ja yli 20 vuotta (20 % vastaajista). Kukaan vastaajista ei ollut työskennellyt nykyisessä ammatissaan vastausvaihtoehtojen 6–10 vuotta tai 10–20 vuotta mukaisesti.

7.1.2 Lapsiperheelle tarjottavat sosiaalipalvelut

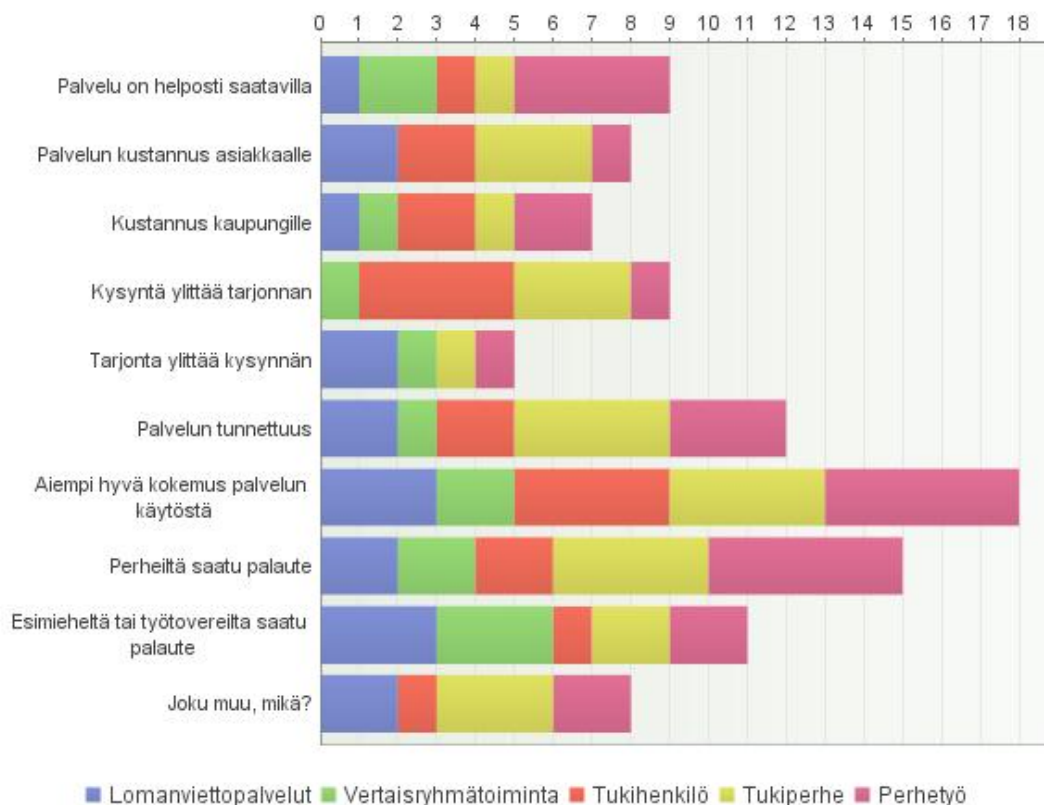
Valitsin kyselyaineistoon sosiaalihuoltolain (28§) mukaiset muut sosiaalipalvelut (tukihenkilöt ja -perheet, vertaistuki sekä loma- ja virkistystoiminta) sekä perhetyön (Sosiaalihuoltolaki 18§), jotka ovat lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavissa olevia ehkäiseviä palveluita. Vastaajia pyydettiin laittamaan nämä palvelut järjestykseen asteikolla yhdestä viiteen sen mukaan, mikä heille on tärkein / käytetyin palvelu (1) ja mikä vähiten tärkeä / käytetty (5). Kuvassa 1 palvelut on esitetty niin että tärkein / käytetyin palvelu on ylinnä ja vähiten tärkeä / käytetty palvelu on alinna.

Kuva 1. Sosiaalipalveluiden valinnan tärkeysjärjestys työntekijöille (1 = tärkein, 5 = vähiten tärkeä)

Tärkeimmäksi / käytetyimmäksi (1) valituista palveluista nousi perhetyö. Perhetyö esiintyi vastauksissa joko tärkeimpänä (60 % vastaajista) tai toiseksi tärkeimpänä (40 % vastaajista). Tukiperhe sijoittui vastauksissa toiseksi (2). 20 % vastaajista arvioi tukiperheen olevan sekä tärkein että kolmanneksi tärkein, ja 60 % toiseksi tärkein numerolla 2. Tukihenkilötoimintaa käyttää kolmanneksi tärkeimpänä sosiaalipalveluna (3) 80 % vastaajista. 20 % valitsee tukihenkilön viimeistä edellisenä vaihtoehtona. Vertaisryhmätoimintaa pitää sekä tärkeimpänä että vähiten tärkeänä 20 % vastaajista. 60 % vastaajista valitsee vertaisryhmän toiseksi viimeisenä (4). Vähiten tärkeäksi (5) valikoitui lomaviettopalvelut ja tuki lomavieton järjestämiseen, jolloin numerolla 5 vähiten tärkeänä sen valitsi 80 % vastaajista. Loput 20 % valitsee palvelun toiseksi viimeisenä.

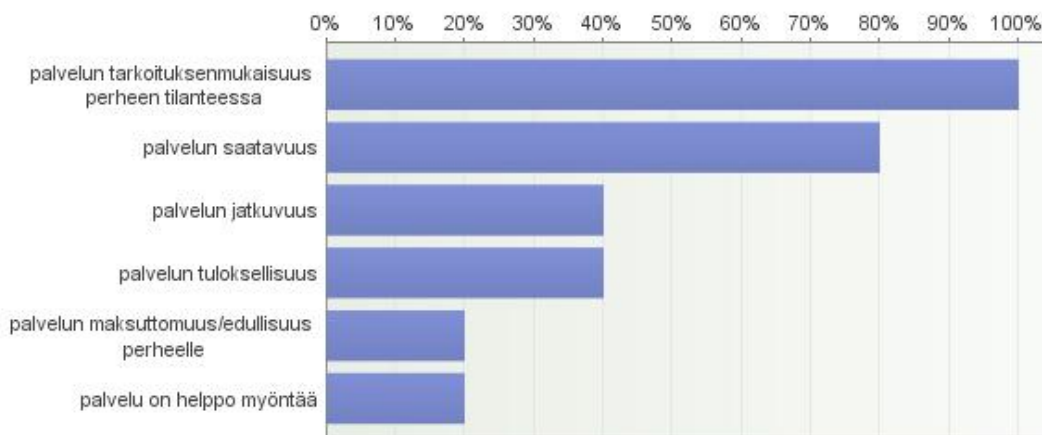
Kysyttäessä vastaajilta asioita jotka vaikuttavat siihen, että työntekijä suosittelee kyselyyn valittuja sosiaalipalveluita asiakkaalle, vastauksissa oli havaittavissa lähes sama järjestys kuin kysyttäessä palveluiden käytettävyyttä / tärkeyttä. Vastaaja sai vapaasti valita, kuinka monta vaihtoehtoa valitsee eri palveluihin. Eniten vaihtoehtoja oli valittu perhetyöhön (26) ja tukiperheeseen (26), ja seuraavaksi eniten tukihenkilöön (19) liittyen. Tässä kysymyksessä lomaviettopalvelut (18) nousivat vertaisryhmätoiminnan (13) ohi. Kuvassa 2 vastaajien valitsemat palvelut on eritelty värein eri vaihtoehtojen kohdalle.

Kuva 2. Palvelun suositteluun vaikuttavat asiat

Verrattaessa kaikkia kysymyksessä esiintyneitä sosiaalipalveluita, vastausvaihtoehtona ollut ”aiempi hyvä kokemus palveluiden käytöstä” oli eniten valittu vaihtoehto 18 valinnalla. Toiseksi useimmin oli valittu vaihtoehto ”perheitä saatu palaute” (15) ja kolmanneksi ”palvelun tunnettuus” (12). Vastaajien lukumäärän mukaisesti jokainen vaihtoehto on mahdollista valita kuhunkin palveluun enintään viidesti. Perhetyön kohdalla vastaukset jakautuivat hyvin yksimielisesti. Jokainen vastaaja (5) oli valinnut vaihtoehdot ”aiempi hyvä kokemus palveluiden käytöstä” ja ”perheitä saatu palaute”. Kolmanneksi eniten valintoja oli perhetyön kohdalla saanut vaihtoehto ”palvelu on helposti saatavilla” (4 valintaa). Tukiperhetoiminnan osalta vaihtoehdot jakaantuivat kolmen eniten valitun kohdalla täysin samoin kuin kaikkien palveluiden kohdalla yhteensä. Vaihtoehdot ”aiempi hyvä kokemus palvelusta”, ”perheitä saatu palaute” ja ”palvelun tunnettuus” oli kukin valittu neljä kertaa. Jokaisen palvelun kohdalla oli mahdollista valita myös vaihtoehto ”joku muu, mikä?”. Tähän avoimeen vaihtoehtoon oli vertaisryhmätoimintaa lukuun ottamatta vastattu jokaisen palvelun kohdalla ”kieli” (yksi vastaaja). Tukiperhetoiminta oli saanut myös vastauksen ”jatkuvuutta palvelussa” (yksi vastaaja).

Kysyttäessä työntekijöiltä mikä lapsiperheille tarjottavissa palveluissa yleisesti on tärkeintä, vastauksista nousi selkeästi kaksi asiaa. Vaihtoehdon ”palvelun tarkoituksenmukaisuus perheen tilanteessa” valitsi 100 % vastaajista ja vaihtoehdon ”palvelun saatavuus” valitsi 80 % vastaajista (kuva 3).

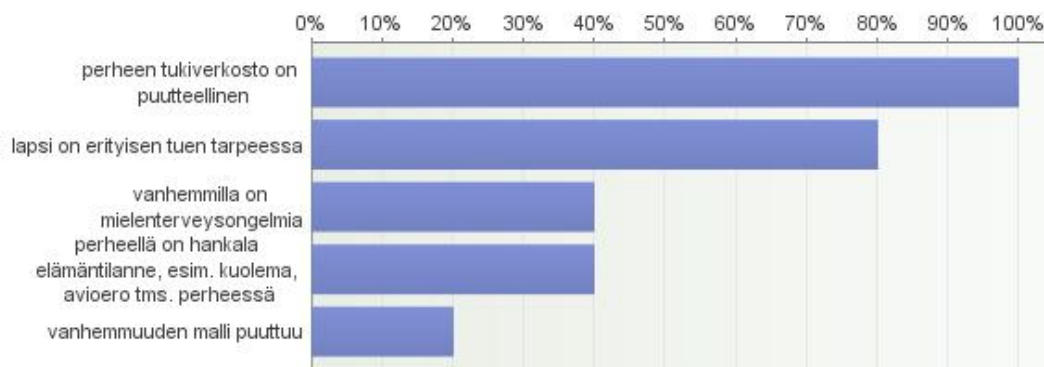

Kuva 3. Mikä lapsiperheessä myönnettävässä palvelussa on tärkeää.

Palvelun jatkuvuuden ja palvelun tuloksellisuuden valitsi 40 % vastaajista, ja palvelun maksuttomuuden / edullisuuden perheelle ja palvelun myöntämisen helppouden valitsi 20 %. Kuormittavuus omaan työhön, kertaluontoisuus ja kustannus palveluntarjoajalle eivät tulleet lainkaan valituiksi. Myöskään avointa vaihtoehtoa ”joku muu, mikä?” ei käytetty kertaakaan. Jokainen vastaajista sai valita vaihtoehdoista enintään kolme tärkeintä.

7.1.3 Tukiperhetoiminta

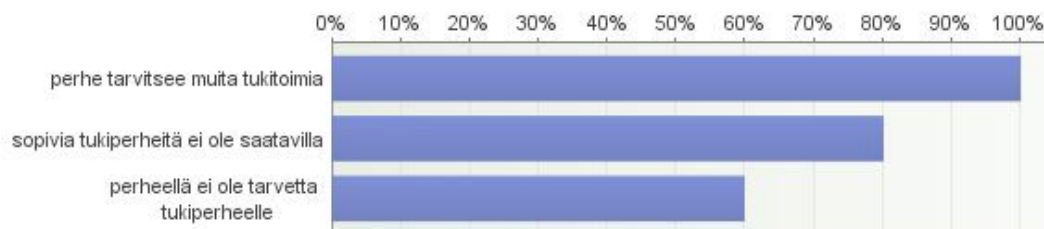
Kysyttäessä tärkeimpiä syitä tukiperheen tarjoamiseen työntekijöille oli tarjolla yhteensä 13 vaihtoehtoa, joista yksi oli avoin ”jokin muu syy, mikä?”. Kukin vastaaja sai taas valita enintään kolme tärkeintä vaihtoehtoa. Vastaukset keskittyivät viiteen tärkeimmäksi muodostuneeseen, muut vaihtoehdot eivät tulleet lainkaan valituiksi (kuva 4).

Kuva 4. Kyselyssä mainitut tärkeimmät syyt tukiperheen tarjoamiseen

Tärkeimmäksi valintaperusteeksi valikoitui perheen puutteellinen tukiverkosto, jonka valitsi 100 % vastaajista. Lapsen erityisen tuen tarpeen valitsi 80 % vastaajista. Vanhempien mielenterveysongelmat sekä avioero tai muu hankala tilanne perheessä saivat kumpikin 40 % vastaajista valitsemaan kyseisen vaihtoehdon. Puuttuva vanhemmuuden malli oli yhden vastaajan valinta 20 % osuudella. Vanhempien oman ajan tarve, lasten suuri määrä perheessä tai sisarusten / ystävien puute, kasvatukselliset vaikeudet tai lapsen rajattomuus eivät olleet tärkeimpien syiden joukossa. Myöskään päihdeongelmaa vanhemmilla tai lapsilla ei nähty tärkeäksi syyksi tukiperhettä tarjotessa.

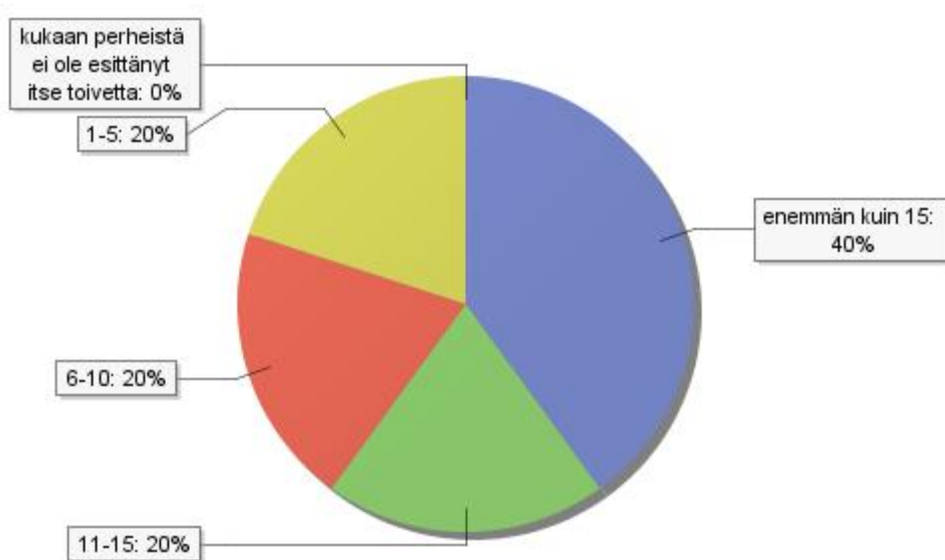
Tukiperheen saamisen esteeksi valikoitui myös tasainen kolmen kärki (kuva 5). Seitsemästä vaihtoehdosta neljä jäi kokonaan käyttämättä. Käyttämättä jääneet vaihtoehdot käsittelivät toiminnan taloudellisia tekijöitä ja henkilöstöresursseja, ja mukana oli myös avoin kysymys ”muu syy, mikä?”.

Kuva 5. Tukiperheen saamisen esteet

Vastaajat olivat yksimielisiä (100 %) siitä, että tukiperhettä ei tarjota, jos ja kun perhe tarvitsee muita tukitoimia ja 60 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei tukiperheelle ole perheen kohdalla lainkaan tarvetta. Sopivien tukiperheiden saataavuus oli 80 % vastaajista este tukiperheen myöntämiselle.

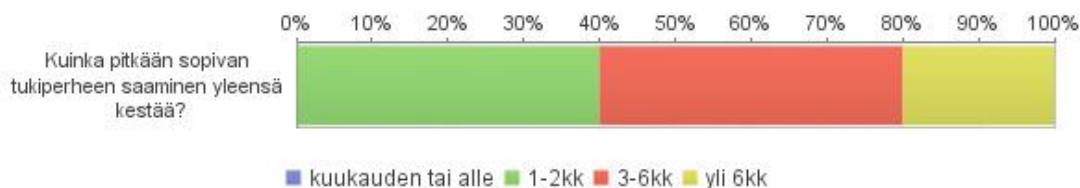
Työntekijöistä 60 % on suositellut tukiperhettä alle 10 perheelle ja 40 % on suositellut tukiperhettä yli 10 mutta alle 20 perheelle. Muina vastausvaihtoehtoina oli 21-30 perhettä, yli 30 perhettä ja ”en ole suositellut tukiperhettä”. Näitä vaihtoehtoja ei valinnut kukaan. 80 % vastaajista kertoo 1–10 perheen, ja 20 % 11–20 perheen lähteneen mukaan toimintaan. Muut vastausvaihtoehdot tukiperhetoimintaan mukaan lähteneille perheille olivat 21–30 perhettä, yli 30 perhettä ja ”yksikään perhe ei ole suosituksestani lähtenyt toimintaan”. Näitä vaihtoehtoja ei valittu lainkaan. Asiakasperheiden omana toiveena saada tukiperhe (kuva 6) vastaukset jakautuivat niin, että 60 % vastaajista kertoi alle 15 perheen toivoneen tukiperhettä, ja 40 % vastaajilla perheitä oli yli 15.

Kuva 6. Perheiden toive saada tukiperhe

Kuvasta 6 näkyy, että 60 % osuus niistä alle 15 perheestä jotka ovat itse toivoneet tukiperhettä, jakautuvat niin että 1–5 perhettä, 6–10 perhettä ja 11–15 perhettä edustavat kukin 20 % osuutta.

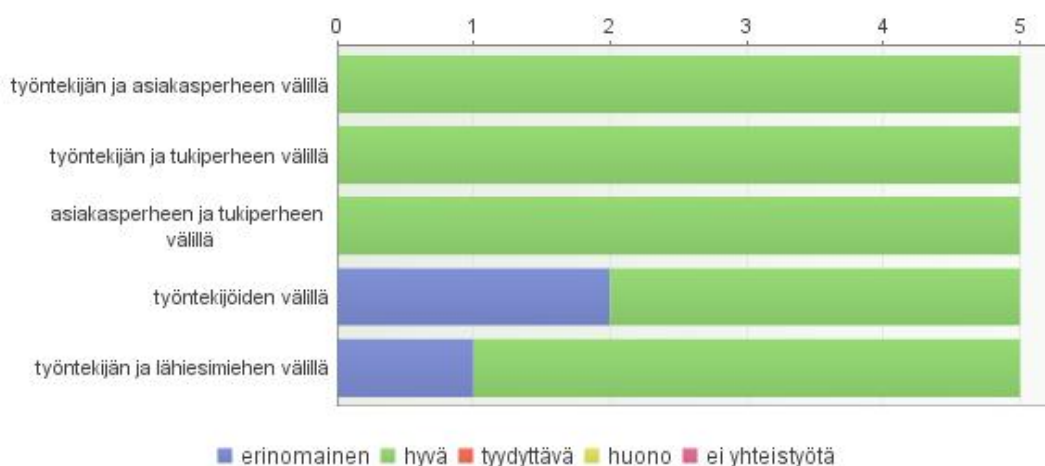
Kysyttäessä aikaa, joka sopivan tukiperheen saamiseen kuluu, yleisin vastaus on alle 6 kk (80 %). Vastaajista 20% kertoi, että tukiperheen saaminen kestää yli 6 kk. Kuvassa 7 on esitetty sopivan tukiperheen löytymiseen kuluva aika vastausvaihtoehtojen mukaan.

Kuva 7. Tukiperheen saamiseen kuluva aika

Vastaajista 40 % kertoo tukiperheen löytymiseen kuluvan 1–2 kk ja 40 % mukaan tukiperheen löytymiseen kuluu 3–6 kk. Kukaan perheistä ei työntekijöiden mukaan ole saanut tukiperhettä alle kuukaudessa. Vastaajista 40 % oli sitä mieltä, että tukiperheen saamiseen kuluva aika on kohtuullinen ja 60 % vastaajista kertoi odotusajan olevan liian pitkä. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että aika olisi sopiva. Kun perhe on mukana toiminnassa, yli puolet (60 %) vastanneista työntekijöistä oli sitä mieltä, että toiminnasta on hyötyä perheille usein ja 40 % oli sitä mieltä, että perhe hyötyy lähes aina. Vastausvaihtoehdot ”joskus”, ”harvoin” ja ”ei juuri koskaan” eivät tulleet valituiksi.

Yhteistyö tukiperhetoiminnassa sujuu työntekijöiden kokemuksen mukaan vähintään hyvin. Kysymyksessä pyydettiin arvioimaan yhteistyötä työntekijän ja asiakasperheen välillä, työntekijän ja tukiperheen välillä, asiakasperheen ja tukiperheen välillä, työntekijöiden välillä sekä työntekijän ja lähiesimiehen välillä (kuva 8)

Kuva 8. Yhteistyö tukiperhetoiminnassa

Työntekijöiden välistä yhteistyötä arvioitiin joko hyväksi (60 %) tai erinomaiseksi (40 %), lähiesimiehen suuntaan yhteistyö oli hyvää (80 %) tai erinomaista (20 %) ja muu yhteistyö arvioitiin 100 % hyväksi. Kyselyssä oli lisäksi

avoin kysymys siitä, miten yhteistyötä voisi kehittää. Kysymykseen ei tullut yhtään vastausta.

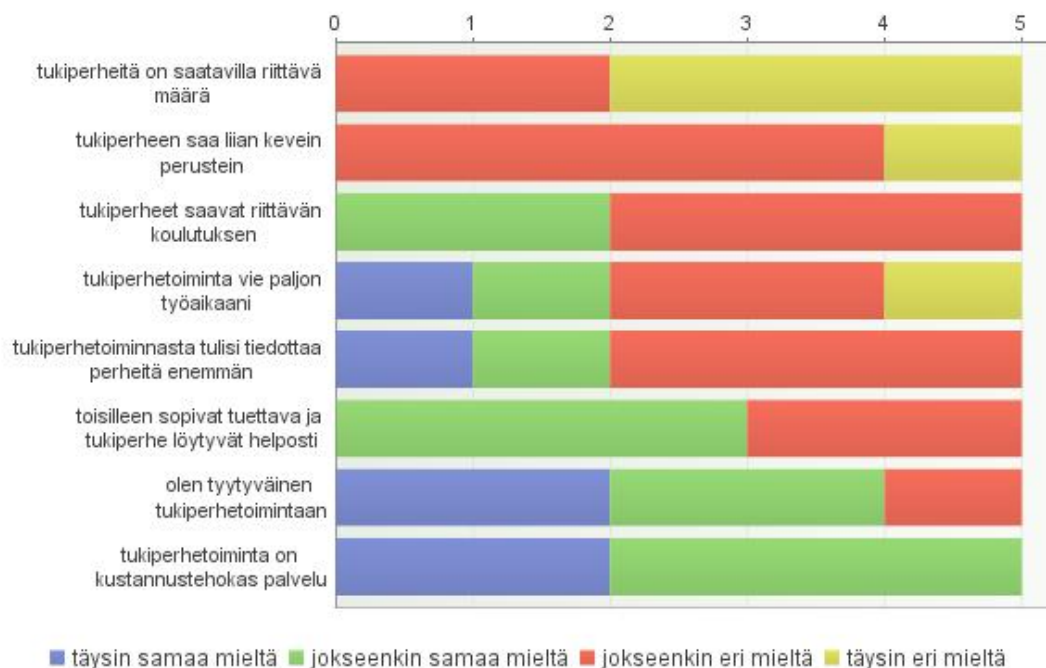
Kysyttäessä työntekijöiltä miten he kehittäisivät tukiperhetoimintaa, nousi avoimen kysymyksen vastauksista kuitenkin toiveita yhteistyön tiivistämisestä erityisesti sosiaalitoimen ja tukiperheen välillä asiakkaan tarpeiden mukaisesti (60 % vastaajista). Työntekijät voisivat mm. pohtia tukisuhteen jatkumista yhdessä tukiperheen kanssa. Tukiperheet tekevät arvokasta työtä, ja heitä haluttaisiin tukea ja huomioida yhteisin tapaamisin niin työntekijöiden kanssa kuin vertaistapaamisinkin. Tukiperheiden rekrytoinnin sekä kouluttamisen näkee tarpeelliseksi 60 % vastaajista:

Tukiperheiden rekrytointiin ja koulutukseen voitaisiin panostaa enemmän. Yhteistyötä tukiperheen ja sosiaalitoimen välillä voitaisiin kehittää entistä enemmän asiakkaan tarpeiden mukaiseksi.

Tarvetta tukiperheille on ja olisi tärkeätä saada uusia perheitä tukiperheiksi.

Yrittäisin rekrytoida lisää tukiperheitä toimintaan.

Sama rekrytointitarve tulee esiin matriisikysymyksessä, jossa vastaajat ottavat kantaa tukiperhetoimintaan liittyviin väittämiin (kuva 9). Yli puolet (60 %) vastaajista on tässäkin kysymyksessä täysin eri mieltä siitä, että tukiperheitä on saatavilla riittävä määrä. Loput 40 % ovat asiasta jokseenkin eri mieltä. Kukaan vastaajista ei ole samaa, eikä jokseenkin samaa mieltä. Samaa mieltä ollaan myös siitä, ettei tukiperhettä saa liian kevein perustein. Tukiperheiden riittävästä koulutuksesta on jokseenkin samaa mieltä 40 %, ja jokseenkin eri mieltä 60 %.

Kuva 9. Väittämiä tukiperhetoiminnasta

Eniten hajontaa vastauksissa aiheuttaa tukiperhetoiminnan vaikutus käytettyyn työaikaan. Yli puolet vastaajista on täysin (20 %) tai jokseenkin (40 %) eri mieltä, että tukiperhetoiminta vie paljon heidän työajastaan. Vajaa puolet taas ovat täysin (20 %) tai jokseenkin (20 %) samaa mieltä siitä, että työ on aikaa vievää. Vastaajat ovat täysin (40 %) tai jokseenkin (60 %) samaa mieltä siitä, että tukiperhetoiminta on kustannustehokas palvelu, ja ovat pääsääntöisesti täysin (40 %) tai jokseenkin (40 %) tyytyväisiä tukiperhetoimintaan. Vain yksi vastaajista (20 %) on jokseenkin eri mieltä asiasta.

Avoimella kysymyksellä haluttiin selvittää, mikä työntekijöiden mielestä on parasta tukiperhetoiminnassa. Vastauksista nousee esiin turvalliset aikuiskontaktit, lapsen, vanhemman ja perheen tuki arjessa ja erityisissä elämäntilanteissa sekä luotettava ympäristö ja tukisuhde lapselle. Vastauksissa on mainittu sekä lapsen että vanhemman hyöty tukisuhteesta:

Lapsille luotettava ympäristö ja tuki elämän tilanteeseen samalla kun vanhemmille annetaan tukea erityiseen vaiheeseen elämää.

Tukiperheen kautta lapsi saa turvallisen aikuiskontaktin omien vanhempien lisäksi, vanhemmat saavat tukea arkeensa lapsen kanssa.

Lapsen saama huomio ja tuki ensisijaisesti parasta.

Viimeisenä avoimena kysymyksenä vastaajat saivat kertoa vapaasti mielipiteensä tukiperhetoiminnasta tai jättää palautetta kyselystä. Vastaajista kaksi oli hyödyntänyt tämän mahdollisuuden. Tukiperhetoiminta nähtiin tärkeänä palveluna asiakkaille sekä työntekijöille. Tukiperhetoiminta tutkimusaiheena nähtiin myös tärkeänä, mutta kysymyslomake ja vastausvaihtoehdot herättivät osin kritiikkiä ymmärrettävyyden ja selkeyden osalta.

7.2 Perheiden näkökulma

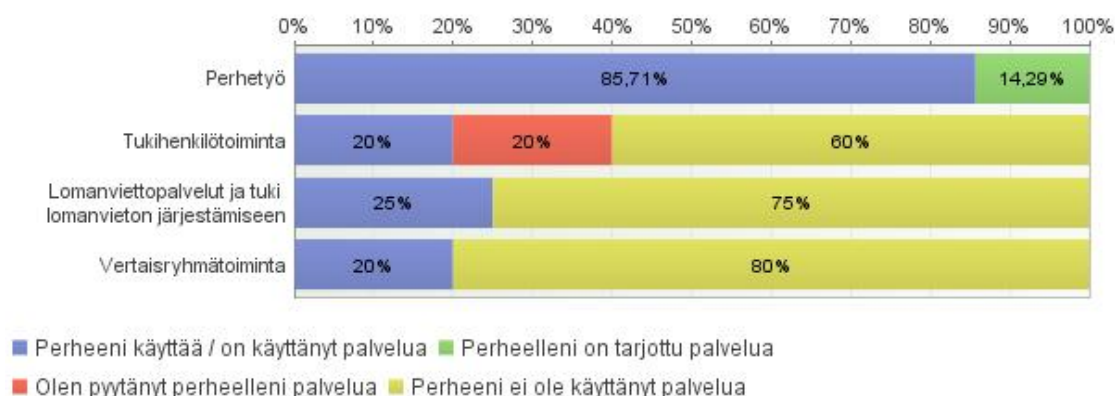
Perheille suunnattuun kyselyyn vastanneiden kohdalla käyn tulokset läpi siitä näkökulmasta, että vastaaja on tukiperhetoimintaa hyödyntävä perhe. Vastauksia voitaisiin myös verrata eri lähtökohdista käsin, mutta samoin kuin työntekijöiden kyselyn kohdalla, en tässä perheille suunnatussa kyselyssä tee eroa lastensuojeluperustaisen ja lapsiperheiden sosiaalityöhön perustuvan tukiperhetoiminnan välillä.

7.2.1 Taustakysymykset

Vastaajien taustaa selvitettiin useamman kysymyksen avulla. Puolet vastaajista (50 %) kuului ikäryhmään 25–34 -vuotias ja toinen puoli (50 %) ikäryhmään 45–54 -vuotias. Ikäryhmät alle 25-vuotias ja 35–44 -vuotias eivät olleet vastaajissa edustettuna. Kahden vanhemman perheeseen kuului 62,5 % vastaajista ja yksinhuoltajia oli 37,5 %, kukaan vastaajista ei ollut leski. Lasten määrä ja tukiperhetoiminnan laajuus perheessä lukeutui myös taustakysymyksiin, samoin kysymys sitä ollaanko tukiperhetoiminnassa mukana lastensuojelun vai lapsiperheiden sosiaalityön kautta ja ovatko tukiperhetoiminnassa mukana kaikki perheen lapset. Yhden lapsen perheitä kyselyyn vastanneista oli neljäsosa (25 %), loput vastanneista kuului vastausryhmiin 2–3 lasta tai 4–5 lasta, kumpikin 37,5 %:n osuudella. Kukaan vastaajista ei sijoittunut vastausryhmään ”enemmän kuin 5 lasta”. Puolet vastaajista (50 %) oli saanut tukiperheen lastensuojelun, ja puolet (50 %) lapsiperheiden sosiaalityön kautta. Perheistä 25 % oli pyytänyt tukiperhettä itse ja muille (75 %) oli työntekijä sitä tarjonnut. Vastanneista puolet (50 %) kuului perheisiin, joiden kaikilla lapsilla on tukiperhe, ja puolet (50 %) perheisiin, joissa vain osalla on tukiperhe. Lisäksi kysyttiin kaikkien perheessä olevien lasten ikää, joka vaihteli 4,5 kuukauden ja 21 vuoden välillä. Perheen tyttöjen keskimääräinen ikä oli 7,5 vuotta ja poikien 12 vuotta 8 kuukautta.

7.2.2 Muut sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Valitsin myös perheiden kyselyaineistoon sosiaalihuoltolain (28§) mukaiset muut sosiaalipalvelut (tukihenkilöt ja -perheet, vertaistuki sekä loma- ja virkistystoiminta) sekä perhetyön (Sosiaalihuoltolaki 18§), jotka ovat myös lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavissa olevia ehkäiseviä palveluita. Perheiden osalta näistä palveluista pyydettiin valitsemaan 1–2 sopivaa vastausvaihtoehtoa kunkin palvelun kohdalla.

Kuva 10. Sosiaalihuoltolain (28§) mukaisten palveluiden sekä perhetyön rooli perheissä

Kuvassa 10 näkyy perhetyön ylivoimainen osuus muiden palveluiden käytössä. Vastaajia pyydettiin valitsemaan palvelun käytön, palvelun tarjoamisen ja palvelun pyytämisen osalta parhaiten kuvaava vaihtoehto. Perhetyön käyttämisen valitsi 85,71 % vastaajista, lisäksi 14,29 % vastaajista valitsi vastausvaihtoehdoksi palvelun tarjoamisen perheelle. Muiden palveluiden kohdalla kukaan vastaajista ei valinnut palvelun tarjoamisen vastausvaihtoehtoa. Tukihenkilö- ja vertaisryhmätoiminnan käyttämisen valitsi 20 % ja lomanviettopalveluiden käyttämisen 25 % vastaajista. Tukiperhetoiminnan pyytämisen valitsi 20 % vastaajista, muita palveluita vastaajat eivät ole pyytäneet. Yleisin vastausvaihtoehto tässä kysymyksessä oli ”perheeni ei ole käyttänyt palvelua”. Vertaisryhmätoiminnassa 80 %, lomanviettopalveluissa 75 % ja tukihenkilötoiminnassa 60 % valitsi tämän vaihtoehdon.

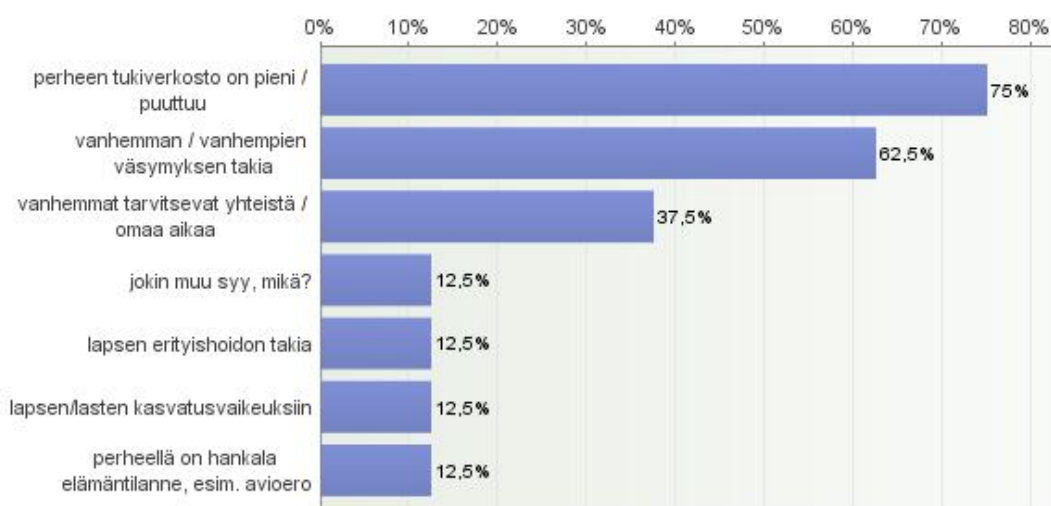
7.2.3 Tukiperhetoimintaan liittyvät kysymykset

Suurin osa perheistä (75 %) oli saanut tietää tukiperhetoiminnasta sosiaalityöntekijän kautta. Muut tietolähteet olivat perhetyöntekijä (12,5 %) ja neuvola

(12,5 %). Muut vastausvaihtoehdot (päiväkoti, koulu, lehdet, internet, tukiperheet, muut perheet) jäivät käyttämättä. Vaihtoehtoa ”jostain muualta, mistä?” ei myöskään valittu.

Tukiperheen saaminen kesti vastaajien kohdalla alle kuukauden (25 %), 1–2 kuukautta (62,5 %) tai 3–6 kuukautta (12,5 %). Kukaan vastaajista ei joutunut odottamaan tukiperheen saamista yli kuutta kuukautta. Useimpien vastaajien mielestä odotusaika oli sopiva (62,5 %) tai kohtuullinen (37,5 %). Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että tukiperheen odottamiseen kulunut aika olisi ollut liian pitkä.

Kysyttäessä syitä tukiperheen saamiseen, vastaaja sai valita 1–3 ensisijaista vastausvaihtoehtoa (kuva 11). Perheen puutteellinen tukiverkosto oli useimmin valittu (75 % vastaajista). Vanhempien väsymys (62,5 %) ja yhteinen tai oma aika (37,5 %) valittiin myös useamman vastaajan toimesta. Lapsen erityishoidollisuus (12,5 %), kasvatusvaikeudet (12,5 %) tai perheen hankala elämäntilanne (12,5 %) tulivat kukin valituksi kerran. ”Jokin muu syy, mikä?” -vastausvaihtoehto (12,5 %) valittiin myös kerran, ja vastaukseksi määritettiin eri perheissä asuvien veljesten yhdessä vietetty aika.

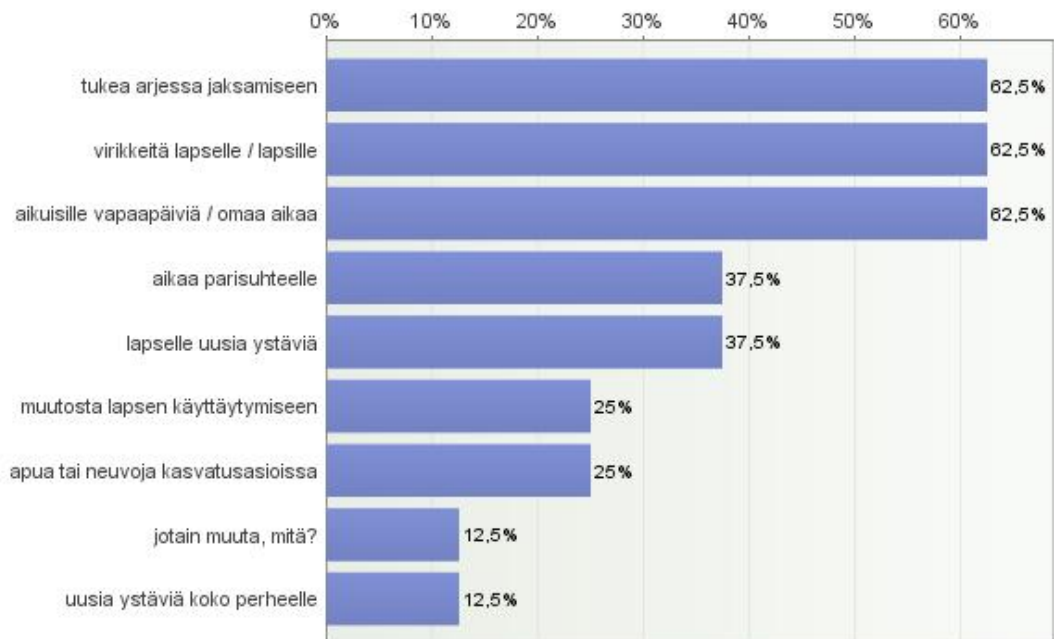

Kuva 11. Syitä tukiperhetarpeelle

Vanhempiin liittyvinä syinä mielenterveys- ja päihdeongelmat, ja naisen tai miehen malli eivät tulleet valituksi kertaakaan. Lapsen rajattomuus, sisarusten tai ystävien puute ja rikollisuus tai päihteiden käyttö jäivät myös valitsematta.

Vastaajat eivät nähneet tärkeäksi tukiperhetarpeeksi myöskään sitä, että perheessä on paljon lapsia.

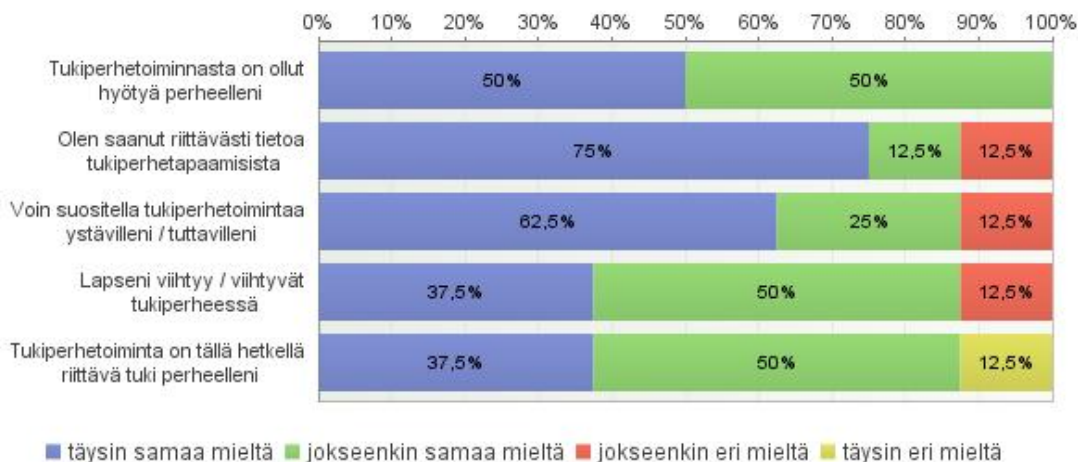
Pyydettyäessä vastaajia valitsemaan asioita, joita tukiperhetoiminta on tuonut perheelle, sai kukin vastaaja valita vaihtoehdoista 3–5 sopivinta (kuva 12). Arjessa jaksamisen tuki, lasten saamat virikkeet sekä vanhempien oma aika ja vapaapäivät saivat kukin 62,5 % vastaajista valitsemaan kyseisen vaihtoehdon.

Kuva 12. Tukiperhetoiminnan anti perheille

Lapset ovat saaneet uusia ystäviä (37,5 %) ja vanhemmat aikaa parisuhteelle (37,5 %). 25 % vastaajista arvioi saaneensa apua kasvatusasioissa sekä havainneet muutosta lapsen käyttäytymisessä. Lasten lisäksi koko perhe on saanut uusia ystäviä (12,5 %) ja avoimen vastausvaihtoehdon ”jotain muuta, mitä?” -kysymyksessä tuli uudelleen esiin eri perheissä asuvien veljesten yhteiset viikonloput. Kukaan vastaajista ei kokenut tukiperhetoiminnan tuoneen hankaluuksia arkeen tai huolta lapsen pärjäämisestä, tukiperheestä ei myöskään saatu apua ongelmiin tai hoitopaikkaa lapselle. Tukiperheestä saatu tuki vastaa lapsen ja perheen tarpeeseen hyvin (50 %) tai erittäin hyvin (37,5 %). Vain 12,5 % vastaajista arvioi tuen vastaavan tarpeeseen huonosti.

Tukiperhetoiminnan antiin liittyy osittain myös matriisikysymys, jossa vastaa- jille esitettiin erilaisia väittämiä tukiperhetoiminnasta (kuva 13). Vastausvaihto- ehtoina olivat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä.

Kuva 13. Tukiperheväittämät

Tukiperhetoiminnan hyödyllisyydestä oltiin täysin (50 %) tai osittain samaa mieltä (50 %) ja toiminnan suosittelemisesta muille vain 12,5 % oli osittain eri mieltä. Tukiperhetapaamisten riittävästä tiedottamisesta sekä lasten viihtymisestä tukiperheessä oli samaa mieltä 87,5 %. Riittävänä tukena tukiperhettä piti 87,5 % vastaajista, joskin 12,5 % oli täysin eri mieltä tuen riittävydestä.

Avoimella kysymyksellä selvitettiin, miten tukiperheessä käyminen on vaikuttanut lapseen. Lapsen käyttäytymiseen vaikuttavista seikoista kertoi 50 % vastanneista. Lapsi on rauhoittunut ja saanut itseluottamusta ja rohkeutta, vanhemman kunnioitus on lisääntynyt ja arki kotona sujuu paremmin. 37,5 % vastanneista kertoi, ettei tukiperheessä käynti vaikuta lapseen mitenkään, ei ainakaan negatiivisesti tai lapsi ei viihdy tukiperheessä. Lapsen viihtymisestä, saaduista virikkeistä ja uuden oppimisesta kertoi myös 37,5 % vastanneista. Oman kodin arvostus, äidin pysyvyys ja lapsen huomiontarpeen tyydyttyminen ilmeni yksittäisistä vastauksista.

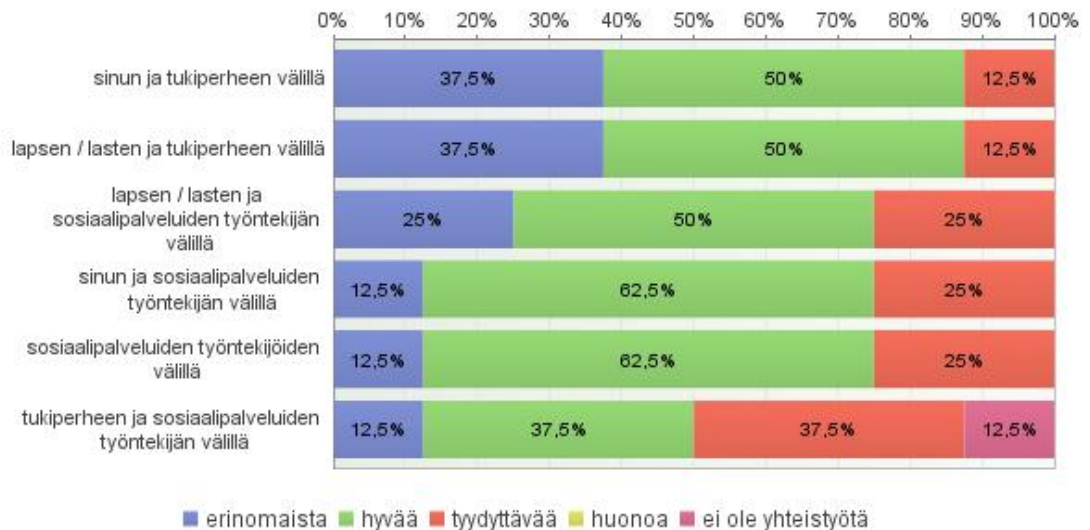
On oppinut kaikkea uutta ja ymmärtää ettei äiti häviä mihinkään vaikka lapsi on yökylässä.

Arkiset asiat sujuvat hieman paremmin

Ei mitenkään

Tukiperhetoiminnassa parasta on vanhemman oma aika. Myös virikkeet, erilainen ympäristö ja rajojen asettaminen esiintyivät vapaaehtoisen avoimen kysymyksen vastauksissa, johon vastasi 37,5 % kaikista vastanneista. Kysyttäessä mikä ei tukiperhetoiminnassa ole toimivaa, vastaajia oli saman verran mutta vastauksia hieman suppeammin. Aikataulujen yhteensovittaminen perheen ja tukiperheiden kesken ei ajoittain toimi, ja jossakin tukiperheessä ei tehdä mitään, ollaan vaan.

Yhteistyö eri tahojen välillä on vastaajien mielestä pääsääntöisesti hyvää tai erinomaista, vaikka vastauksista ilmenee myös tyydyttäväksi arvioitua yhteistyötä (kuva 14).

Kuva 14. Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Yhteistyö perheen sekä lapsen ja tukiperheen välillä on hyvää (50 %) tai erinomaista (37,5 %). Vain 12,5 % vastaajista arvioi yhteistyön tyydyttäväksi. Lapsen ja sosiaalipalveluiden työntekijän välinen yhteistyö arvioidaan erinomaiseksi (25 %) hieman useammin kuin vastaajan ja työntekijän (12,5 %) tai työntekijöiden välinen yhteistyö (12,5 %). Hyvää yhteistyö on lapsen ja työntekijän välillä 50 % vastauksista. Vastaajan ja työntekijän sekä työntekijöiden välinen yhteistyö arvioidaan hyväksi 62,5 %. Tyydyttäväksi yhteistyön arvioi joka neljäs (25 %). Eniten hajontaa vastauksissa esiintyy tukiperheen ja sosiaalipalveluiden työntekijän välistä yhteistyötä arvioitaessa. Hyväksi tai tyydyttäväksi yhteistyön arvioi 37,5 % vastaajista ja erinomaiseksi 12,5 %. Loput 12,5 % vastaajista on sitä mieltä, ettei yhteistyötä ole lainkaan. Yhteistyön ke-

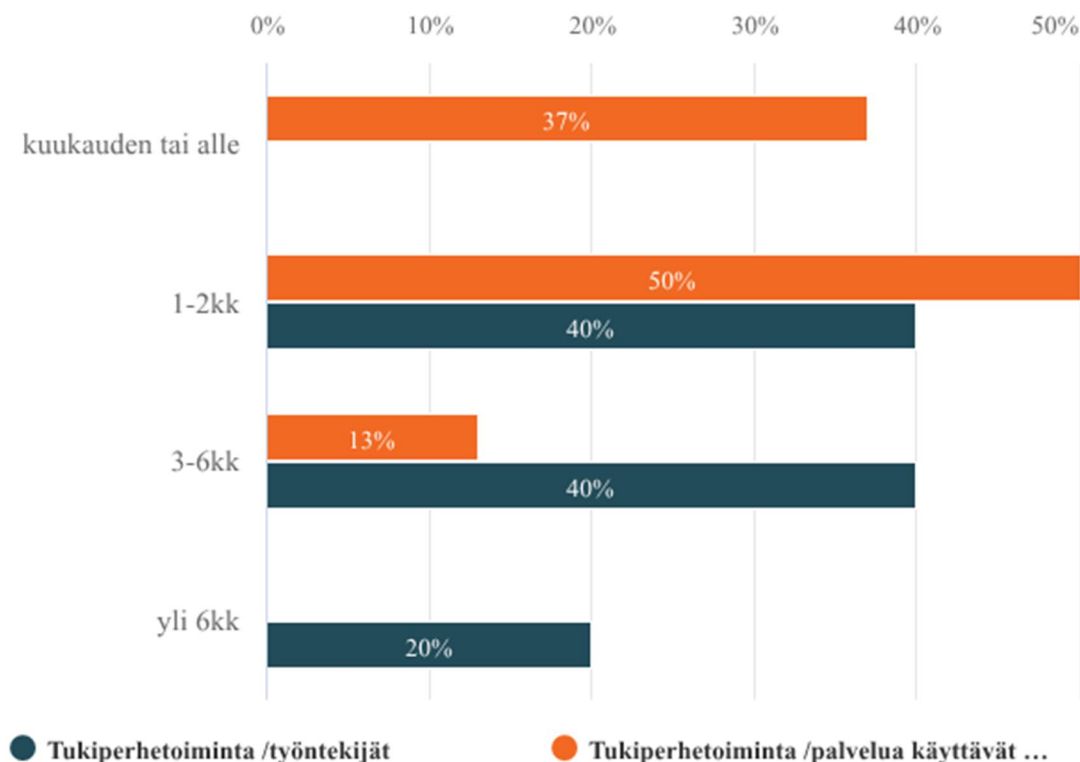

hittämiseen liittyvässä vapaaehtoisessa kysymyksessä vastaukseksi tuli vastaajan yllättänyt ilmoitus toiminnan lopettamisesta. Näin ei vastaajan mielestä saisi tapahtua. Toisessa palautteessa oli pohdittu arvioinnin vaikeutta siinä, että perheen toinen tukiperhe on huono ja toinen hyvä.

7.3 Yhtäläisyydet ja erot työntekijöiden ja perheiden näkökulmissa

Vertailuaineistoon valikoitui syyt tukiperheen saamiseen / tarjoamiseen, sopivan tukiperheen löytymiseen kulunut aika, muiden sosiaalipalveluiden käyttö ja yhteistyö tukiperhetoimintaan liittyen. Tärkeimmäksi syyksi sekä perheet (75 %) että työntekijät (100 %) mainitsivat perheiden pienen tai puutteellisen tukiverkoston. Erityisen tuen tai hoidon tarpeessa oleva lapsi sai 80 % työntekijöistä ja 12,5 % perheistä valitsemaan vaihtoehdon. Viimeisenä yhteisenä vaihtoehtona perheen hankala elämäntilanne oli tärkeä vaihtoehto 40 % työntekijöistä ja 12,5 % perheistä. Kumpikaan vastaajaryhmistä ei valinnut lainkaan nuorten tai vanhempien päihdeongelmia, lapsen rajattomuutta, perheen lasten suurta määrää tai ystävien puutetta. Vanhempien väsymys tai oma aika ei esiintynyt lainkaan työntekijöiden vastauksissa, vaikka perheiden edustajista 62,5 % valitsi väsymyksen ja 37,5 % oman ajan tärkeäksi syyksi tukiperheen saamiseen. Vanhemman mielenterveysongelmat syyksi tukiperheen tarjoamiselle mainitsi 40 % työntekijöistä, mutta perheistä kukaan ei valinnut vaihtoehtoa.

Verrattaessa tukiperheen saamiseen kulunutta aikaa, ero perheiden ja työntekijöiden näkemyksissä oli selvä (kuva 15).

Kuva 15. Sopivan tukiperheen saamiseksi kulunut aika

Suurin osa perheistä (50 %) oli saanut tukiperheen 1–2 kuukaudessa, samassa ajassa 40 % työntekijöistä oli löytänyt perheelle sopivan tukiperheen. Enintään kuukauden tukiperhettä oli odottanut 37,5 % perheistä ja tässä ajassa kukaan (0 %) työntekijöistä ei ollut löytänyt tukiperhettä perheelle. Työntekijöistä 40 % oli käyttänyt sopivan perheen löytymiseen 3–6 kuukautta, ja saman ajan tukiperhettä oli odottanut 12,5 % perheistä. 20 % työntekijöistä oli käyttänyt tukiperheen löytymiseen yli puoli vuotta, mutta kukaan (0 %) perheistä ei ollut odottanut niin kauaa.

Sopivan tukiperheen saamiseen kuluva aika on kohtuullinen n. 40 % mielestä sekä työntekijöiden että perheiden vastauksissa. Sopivana aikaa pitää suurin osa perheistä (62,5 %), mutta ei kukaan työntekijöistä (0 %). Kukaan perheistä (0 %) taas ei pidä odotusaikaa liian pitkänä, kun työntekijöistä suurin osa (60 %) on sitä mieltä.

Muiden sosiaalipalveluiden osalta perhetyö on palvelu, jota työntekijät pitävät tärkeimpänä ja perheet useimmin käyttävät (75 %) tai palvelua on perheelle tarjottu (12,5 %). Tukihenkilö on työntekijöille seuraavaksi tärkein, perheistä

12,5 % käyttää palvelua tai on sitä perheelleen pyytänyt ja 12,5 % ei ole palvelua käyttänyt. Vertaisryhmätoiminta ja lomaviettopalvelut ovat tässä järjestyksessä työntekijöiden vastauksissa vähiten tärkeitä ja perheistä 12,5 % on ja 37,5–50 % ei ole palveluita käyttänyt.

Yhteistyöstä kysyttäessä perheiden vastaukset ovat hieman kriittisempiä kuin työntekijöiden. Työntekijät arvioivat asiakas- ja tukiperheyhteistyön kaikkineen hyväksi, ja työntekijöiden välisen yhteistyön (ml. esimiesyhteistyö) erinomaiseksi tai hyväksi. Perheiden vastauksissa vähintään puolet vastaajista arvioi kaiken yhteistyön hyväksi. Perheen ja tukiperheen välinen yhteistyö arvioidaan parhaaksi ja heikoimmaksi nähdään tukiperheen ja työntekijöiden välinen yhteistyö.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen toteutti vuonna 2007 tukiperhetoimintaan liittyvän kyselyn perheille. Kyselyn mukaan tukiperhetarve liittyi perheiden vastauksissa usein oman ajan tarpeeseen, heikkoon tukiverkoston, hankalaan elämäntilanteeseen tai vanhempien väsymykseen. Myös lasten kasvatusvaikeudet ja lapsen erityisen hoidon tarve olivat joskus tukiperheen saamisen perusteena. Vanhempien päihdeongelmaa ei tässäkään kyselyssä mainittu syyksi tukiperhetarpeeseen. Perheet kokivat lasten saavan tukiperheestä uusia kokemuksia, aikuiskontakteja ja erilaista elämää kuin kotona. Haasteina toiminnassa mainittiin tukiperheiden kiire ja toivottiin enemmän joustoa tukiperheen taholta. (Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen 2011, 7–9.)

Matilaisen (2008, 56–57) pro gradu -tutkielma vastasi tukiperhetarpeeseen työntekijän näkökulmasta samansuuntaisesti: perheen vähäinen tukiverkko ja vanhempien vähäiset voimavarat arjessa jaksamiseen olivat tärkeimmät syyt tukiperheen myöntämiselle. Tukiperheen saamisen esteeksi muodostuivat useimmin perheen riittävä tukiverkosto, jolloin tukiperhettä ei tarvittu tai liian suuri huoli lapsesta, jolloin tukiperhe ei ollut riittävä tukimuoto perheelle.

Työntekijöiden näkökulmaa valottava ruotsalaistutkimus raportoi tukiperheiden rekrytoinnin tarpeellisuudesta ja koulutuksen merkityksestä. Kolmannes työntekijöistä oli sitä mieltä, että tukiperheitä tarvitaan lisää kattamaan kunnallinen

tarve. Koulutuksesta ruotsalaistutkimuksessa oltiin eri mieltä. Vain pieni määrä työntekijöistä oli sitä mieltä, että tukiperheeltä vaaditaan koulutusta ennen toiminnan aloittamista. Tukiperheet pitivät merkittävämpänä jatkokoulutusta ja vertaistukea. (Skaghammar 2012, 3.)

Tutkimuksessani sain samansuuntaisia tuloksia. Sekä perheen että työntekijöiden mielestä tukiperheen saamisen tai pyytämisen taustalla oli useimmiten perheen pieni tai puutteellinen tukiverkosto. Tukiperhettä ei myönnetty, jos perheellä on riittävä tukiverkosto, tai tukiperhe on riittämätön tukimuoto. Sopivan tukiperheen saatavuudessa olevat puutteet olivat myös syynä siihen, että palvelua ei perheelle myönnetty. Rekrytointitarve on siis olemassa myös Loviisassa, ja työntekijät näkivätkin uusien tukiperheiden saamiseen tähtäävän koulutuksen tarpeelliseksi. Tukiperheille toivotaan saatavan myös lisäkoulutusta ja vertaistukea erilaisten tapaamisten myötä. Tiiviimpi yhteistyö tukiperheen ja sosiaalityöntekijän välillä toisi uutta näkökulmaa asiakasperheen parhaaksi tehtävässä työssä, kun pohditaan esim. tukiperhetoiminnan tarpeellisuutta ja jatkamista juuri kyseisen asiakasperheen kohdalla. Matilainen (2008, 91.) ehdotti tutkimuksessaan tukiperhetoimintaan kehitettäväksi palautejärjestelmää, joka toisi vanhempien, lasten ja tukiperheen säännöllisen arvioinnin tukisuhteesta työntekijän avuksi. Kyseisen kaltaisen palaute- ja arviointijärjestelmän kehittäminen olisi myös mielenkiintoinen tutkimuskohde jatkossa.

Mikä merkitys tukiperhetoiminnalla on Loviisan kaupungille? Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että tukiperhetoiminta on perheiden tarpeisiin hyvin vastaavaa, arvokasta ja kasvavaa toimintaa. Uusien tukiperheiden löytäminen mukaan toimintaan on tärkeää, ja palvelua tarvitsevat perheet hyötyvät tehtävään koulutetuista tukiperheistä. Tukiperheiden kanssa tehtävä yhteistyö olisi tärkeää myös työntekijöille. Tukiperheiden rekrytoinnin, panostamisen tukiperheiden kanssa tehtävään työhön ja sen kehittämisen näkisin myös tärkeimpinä kehityskohtina Loviisan tukiperhetoiminnassa.

Millainen vaikutus tukiperhetoiminnalla on verrattuna muihin lapsiperheiden sosiaalityössä käytettäviin ennaltaehkäiseviin tukitoimiin? Tukiperhetoiminnan voidaan esittää olevan perhetyön jälkeen tärkein ja käytetyin tukimuoto. Tukiperhe on perheelle edullinen ja hyväksi koettu tukimuoto niin perheiltä saatuun palautteeseen kuin työntekijöiden kokemuksiin perustuen.

Ennaltaehkäisevän tukitoimen valintaan vaikuttavana tekijänä voi kaksikielissä kaupungissa olla myös kieli.

Miten tukiperhetoiminnassa mukana olevien perheiden näkemykset toiminnan merkityksestä eroavat työntekijöiden näkemyksistä?

Tutkimus osoittaa, että perhetyö on tärkein ja käytetyin tukimuoto, jota tukiperhetoiminta seuraa. Matilaisen (2008) tutkimus esittää saman tuloksen. Työntekijöiden arvioimat pitkät odotusajat tukiperheen saamiseksi olivat palvelua käyttävien perheiden mielestä yleensä sopivia. Tukiperhetoiminta on sekä perheiden että työntekijöiden mielestä arvokasta toimintaa.

Tutkimus ei varsinaisesti tuottanut uutta tietoa tukiperhetoiminnan merkityksestä. Tukiperheisiin liittyvistä tutkimusvastauksista nousee kiinnostus jatko-tutkimuksiin, jotka selvittäisivät tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille tukiperheiden näkökulmasta sekä tukiperherekrytointiin liittyvän tukiperhekoulutuksen järjestämistä ja kiinnostavuutta. Uusina tutkimusaiheina voitaisiin myös selvittää, näkyykö lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavan tukiperhetoiminnan kustannustehokkuus kaupungissa esim. lastensuojeluasiakkuuksien vähenemisenä.

9 POHDINTA

Valitsin alun perin opinnäytetyöni aiheeksi lapsiperheiden sosiaalityön kautta saatavan tukiperhetoiminnan merkityksen Loviisan kaupungille. Laadin sekä työntekijöiden että perheiden kyselylomakkeet niin, että tulosten analysointivaiheessa lastensuojelun kautta tulleet vastaukset jäisivät vertailuaineistoksi, ja lapsiperheiden sosiaalityön kautta vastanneet tuottaisivat varsinaisen tutkimuksen tulokset. Alhaisesta vastaajamäärästä johtuen muutin tutkimuksen sisällön vastaamaan tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille yleisesti, ilman rajausta lapsiperheiden sosiaalityöhön. Jättämällä lastensuojeluperusteella tukiperheen saaneet perheet ja lastensuojelussa työskentelevät sosiaalityöntekijät ja sosiaali- ja perheohjaajat vain vertailuaineistoksi, olisi otanta jäänyt yksittäisten vastaajien kokoiseksi. Perheiden kohdalla tämä olisi ollut mahdollista, mutta kyselyyn vastanneista työntekijöistä valtaosa työskenteli lastensuojelussa, joten työntekijöiden ja perheiden tulokset eivät olisi olleet

vertailukelpoisia keskenään. Tulokset olisi ollut mahdollista analysoida lastensuojeluperustaisesti, mutta se oli vielä kauempana alkuperäisestä tutkimusajatuksesta, joten päädyin tukiperhetoiminnan yleiseen tarkasteluun. Vastaja määrä on edelleen alhainen, mutta tutkimuksen luotettavuuden kannalta parempi kuin jaettuna.

Kyselyyn vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen. Pohtiessani syitä alhaiseen vastaajamäärään, totesin, että työntekijöihin olisi pitänyt olla yhteydessä jo ennen kyselyn lähettämistä. Toisen muistutusviestin vastaamisesta olisi myös voinut lähettää, mutta näin pienellä otannalla siinä olisi ollut riski vaikuttaa vastaamisen vapaaehtoisuuteen. Työntekijöiltä oli tiedusteltu opinnäytetyön kyselyyn osallistumisesta jo kesällä, kun hain tutkimuslupaa. Silloin ymmärsin, että kiinnostus vastaamiseen oli suuri. Opinnäytetyön viivästyminen syksystä kevääseen on varmasti osasyynä, mutta työntekijöiden keskuudessa on ollut sen jälkeen myös jonkin verran vaihtuvuutta, joka voi osaltaan olla vaikuttamassa alhaiseen vastaajamäärään. Lapsiperheiden sosiaalityössä työkentelevien vastaajien näkökulma jäi tutkimuksessa hyvin kapeaksi. Onko syynä suuri työmäärä, jolloin aikaa ei ole mihinkään ylimääräiseen, työntekijöiden vaihtuvuus, jolloin uudet työntekijät eivät ehkä priorisoi vastaamista kovin korkealle vai joku muu syy. Vasta tulosten analysointivaiheessa tulin ajatelleeksi kaksikielisen kaupungin erityispiirrettä kielen suhteen. Vaikka pääkielenä on suomi, olisiko kysely ollut tarpeellista laatia myös toisella kotimaisella kielellä. Perheiden kohdalla olen tyytyväinen vastaajamäärään, vaikka se prosentuaalisesti onkin pienekkö. Otanta on kuitenkin tasainen useammallakin mittarilla katsottuna.

Tutkimuksesta selviää, että tukiperhetoiminta hyödyttää koko perhettä ja on tärkeä ja luotettava tukimuoto. Huomasin kuitenkin kyselyn laadinnassa olleet puutteet tuloksia analysoidessani. Osa kysymyksistä oli saadun tiedon kannalta turhia ja joitakin kysymyksiä olisi voinut jäsenellä paremmin ja yhtenäisemmin. Kysymysten ryhmittelyllä olisin säästänyt aikaa analysoinnista ja jotkut kysymykset olivat vastausvaihtoehdoiltaan joko turhan laajoja tai liian yksityiskohtaisia. Vapaaehtoisiin avoimiin kysymyksiin vastattiin melko huonosti. Tutkimustulosten luotettavuutta parantaa kuitenkin aiempien tutkimusten tulokset, jotka ovat hyvin saman suuntaisia kuin tässä.

Opinnäyteprosessi osoittautui osin haastavammaksi ja osin kevyemmäksi kuin odotin. En ole kovin tyytyväinen ajankäyttöni opinnäytetyön prosessissa, sillä pidempiaikainen työllistyminen ja useat luottamustoimet veivät paljon aikaa ja energiaa kirjoittamiselta. Opinnäytetyö jäikin lähes puoleksi vuodeksi lepäämään, mutta pysyi painolastina mielessä kuitenkin koko ajan. Nyt kun työ on tehty, tunnistan itsessäni eräänlaista ammatillista kasvua. Jos aloittaisin opinnäytetyön prosessin nyt, valitsisin tutkimusmetodin eri perustein ja muuttaisin myös tutkimusasetelmaa selkeämmäksi. Valitsisin yksilöidymmät tutkimuskysymykset ja keskittyisin prosessiin tiiviimmin ilman pitkiä taukoja kirjoittamisessa. Oppia ikä kaikki.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Hämeen-Anttila, L. 2015. Mitä laki edellyttää 1.4.2015? Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset, osa 1. Sosiaalihuoltolaki uudistuu. Aluekierros kevät 2015. Kuopio 5.2.2105. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=yQM3iN73Sn0>. [viitattu 17.9.2017].

Hämeen-Anttila, L. 2017. Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut. Teoksessa Sosiaalityön käsikirja, toim. Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P., 216–246.

Jyväskylän kaupunki. 2018. Tukiperhetoiminta. Saatavissa: <http://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/tukiperheeksi/tukiperhe>. [viitattu 12.3.2018].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila, R. & Salo, S. 2011. ”Mahtava juttu että on tällstä apua ollu tarjolla” Tukiperhe ja tukihenkilötoiminta lapsiperheiden kokemana. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30265/Salo_Susanna.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 23.3.2018].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Matilainen, M. 2008. ”Tärkeä lastensuojelun tukimuoto, jota ei voi hoitaa toisella kädellä”: Jyväskyläläisten lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä tukiperhetoiminnasta. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Yhteiskuntapolitiikka. Pro gradu -työ. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38235/URN:NBN:fi:ju-201207182100.pdf?sequence=1> [viitattu 23.3.2018].

Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen. 2016. Tukihenkilöt. Saatavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukihenkilot/> [viitattu 27.12.2017].

Pelastakaa Lapset – Rädda Barnen. 2017. Tukiperheet-esite. Saatavissa: <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2017/05/24114705/Tukiperheet-esite-2017.pdf>. [viitattu 12.3.2018].

Pelastakaa lapset – Rädda Barnen. 2011. Tukiperhetoiminta – Jaettu kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta. Raportti. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/pelastakaalapset/2015/10/13125046/Tukiperhetoiminta_raportti.pdf [viitattu 25.3.2018].

Skaghammar, M. 2012. Redovisning av enkätundersökning. Rapport 1 – Kontaktperson och kontaktfamilj enligt Socialtjänstlagen. Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare. Saatavissa: <http://www.rfs.se/Global/Pdf/Rapport%201%20SoL.pdf> [viitattu 25.3.2018].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Lastensuojelu. Saatavissa: <http://stm.fi/lastensuojelu> [viitattu 17.9.2017].

Svenlin, A. 2018. Tukiperhe lastensuojelun avohuollon interventiona – ohjelmateoria ja vaikutukset. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Tekeillä oleva väitöstutkimus. Saatavissa: <https://www.chydenius.fi/fi/sosiaalitieteet/tutkimus/vaitostutkimukset/tukiperhe-lastensuojelun-avohuollon-interventiona-2013-ohjelmateoria-ja-vaikutukset> [viitattu 23.3.2018].

THL. 2015a. Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>. [viitattu 17.9.2017].

THL. 2015b. Lapset, nuoret ja perheet. Lastensuojelu. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkaiseva-lastensuojelu>. [viitattu 17.9.2017].

THL. 2015c. Lapset, nuoret ja perheet. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen-tueksi/mika-ohjaa-toimintaa/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma>. [viitattu 17.9.2017].

THL. 2015d. Lapset, nuoret ja perheet. Tukihenkilöt. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet/tukihenkilot> [viitattu 27.12.2017].

THL. 2015e. Lapset, nuoret ja perheet. Vertaisryhmätoiminta. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/vertaisryhmat toiminta> [viitattu 27.12.2017].

THL. 2015f. Lapset, nuoret ja perheet. Lomanviettopalvelut. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/lomanviettopalvelut> [viitattu 27.12.2017].

THL. 2015g. Lapset, nuoret ja perheet. Perhetyö. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo> [viitattu 27.12.2017].

Hei,

Opiskelen Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulussa ja teen sosionomi (AMK) opinnäytetyötäni Loviisan kaupungin perusturvakeskukselle. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille. Tutkimuksessa huomioidaan erillisinä kyselyinä niin lapsiperheiden sosiaalityön sekä lastensuojelun työntekijöiden kuin tukiperhetoimintaan osallistuvien perheiden näkökulma. Tutkimuskyselyt ovat anonyymeja, vastaajia ei voida tunnistaa.

Pyydän sinua vastaamaan työntekijöille suunnattuun kyselyyn tästä linkistä:

<https://www.webropolsurveys.com/S/7C544310C18931D5.par>

Vastausaikaa on pääsiäiseen saakka, kysely sulkeutuu torstaina 29.3. klo 23.59. Vastaamalla kyselyyn lisäät tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Vastaamiseen kuluu n. 10-15 minuuttia ja tähdellä (*) merkityt kysymykset ovat pakollisia. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi jo etukäteen.

Terveisin,

Katja Pekkola

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, XAMK

katja.pekkola@edu.xamk.fi

Kyselytutkimus tukiperhetoiminnasta Loviisan kaupungin työntekijöille lapsiperheiden sosiaalityössä ja lastensuojelussa

Kysely liittyy opinnäytetyöhön, joka tehdään Loviisan kaupungin perusturvakeskukselle. Opinnäytetyön tarkoituksena on tämän kyselyn avulla selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille lapsiperheiden sosiaalityön sekä lastensuojelun työntekijöiden näkökulmasta. Asiakasnäkökulman selvittämiseksi tehdään erillinen kysely perheille. Vastaamalla kyselyyn autat opinnäytetyön valmistumisessa ja lisäät tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Tähdellä (*) merkityt kysymykset ovat pakollisia. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi jo etukäteen.

Vastaajan tiedot**1. Mikä on ammattinimikkeesi? ***

Sosiaalityöntekijä

Sosiaaliohjaaja

Perheohjaaja

Joku muu, mikä?

2. Työstenteletkö? *

Lapsiperheiden sosiaalityössä

Lastensuojelussa

Jossain muualla

3. Kauanko olet työskennellyt tämän hetkisessä ammatissasi? *

0-2 vuotta

3-5 vuotta

6-10 vuotta

10-20 vuotta

yli 20 vuotta

4. Kauanko olet työskennellyt tämän hetkisessä ammatissasi Loviisan kaupungin palveluksessa? *

0-2 vuotta

3-5 vuotta

6-10 vuotta

10-20 vuotta

yli 20 vuotta

Lapsiperheiden palveluista**5. Mikä lapsiperheelle tarjottavassa palvelussa on mielestäsi tärkeintä (max 3 asiaa)? ***

palvelun saatavuus

palvelun tuloksellisuus

palvelu on helppo myöntää

palvelun maksuttomuus/edullisuus perheelle

palvelun hinta/kustannus palveluntarjoajalle

palvelun jatkuvuus

palvelun kertaluontoisuus

palvelun kuormittavuus omaan työhön

palvelun tarkoituksenmukaisuus perheen tilanteessa

joku muu, mikä?

Liite 1/3

6. Laita seuraavat sosiaalipalvelut järjestykseen, jossa 1 on mielestäsi tärkein (eniten käyttämäsi) ja 5 on vähiten tärkeä (vähiten käyttämäsi) *

	1	2	3	4	5
Lomanviettopalvelut ja tuki lomanvieton järjestämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaisryhmätoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Tukihenkilö	☐	☐	☐	☐	☐
Tukiperhe	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyö	☐	☐	☐	☐	☐

7. Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että suosittelet palvelua perheelle? *

	Lomanviettopalvelut	Vertaisryhmätoiminta	Tukihenkilö	Tukiperhe	Perhetyö
Palvelu on helposti saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelun kustannus asiakkaalle	☐	☐	☐	☐	☐
Kustannus kaupungille	☐	☐	☐	☐	☐
Kysyntä ylittää tarjonnan	☐	☐	☐	☐	☐
Tarjonta ylittää kysynnän	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelun tunnettuus	☐	☐	☐	☐	☐
Aiempi hyvä kokemus palvelun käytöstä	☐	☐	☐	☐	☐
Perheiltä saatu palaute	☐	☐	☐	☐	☐
Esimieheltä tai työtovereilta saatu palaute	☐	☐	☐	☐	☐
Joku muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

Tukiperhetoimintaan liittyvät kysymykset

Sijoita vastauksesi ajalle, jolloin olet työskennellyt Loviisan kaupungin lapsiperheiden sosiaalityössä tai lastensuojelussa.

8. Mitkä ovat tärkeimmät syyt tukiperheen tarjoamiseen (max 3)? *

- perheen tukiverkosto on puutteellinen
- perheellä on hankala elämäntilanne, esim. kuolema, avioero tms. perheessä
- vanhemmuuden malli puuttuu
- perheessä on kasvatuksellisia vaikeuksia
- perheessä on paljon lapsia
- lapsella ei ole sisarusia/ystäviä
- lapsi on erityisen tuen tarpeessa
- lapsi on rajaton
- lapsella / nuorella on päihdeongelma
- vanhemmilla on päihdeongelmia
- vanhemmilla on mielenterveysongelmia
- vanhemmat tarvitsevat omaa aikaa
- jokin muu syy, mikä?

9. Mitkä ovat merkittävimmät esteet tukiperheen saamiselle (max 3)? *

- sopivia tukiperheitä ei ole saatavilla
- sosiaalipalveluissa ei ole tarpeeksi työntekijöitä
- tukiperhetoimintaan ei ole varattu rahaa
- perheellä ei ole tarvetta tukiperheelle
- tukiperhetoiminnan kustannukset ovat liian suuret
- perhe tarvitsee muita tukitoimia
- muu syy, mikä?

10. Kuinka moni perhe on ilmaissut toiveen tukiperheestä? *

- 1-5
 6-10
 11-15
 enemmän kuin 15
 kukaan perheistä ei ole esittänyt itse toivetta

11. Kuinka monelle perheelle olet suositellut tukiperhettä? *

- 1-10
 11-20
 21-30
 enemmän kuin 30
 en ole suositellut tukiperhettä

12. Kuinka moni perhe on suosituksestasi lähtenyt mukaan tukiperhetoimintaan? *

- 1-10
 11-20
 21-30
 enemmän kuin 30
 yksikään perhe ei ole suosituksestani lähtenyt toimintaan

13. Kuinka pitkään sopivan tukiperheen saaminen yleensä kestää? *

- kuukauden tai alle
 1-2kk
 3-6kk
 yli 6kk

14. Sopivan tukiperheen löytymiseen kuluva aika on mielestäni *

- sopiva
 kohtuullinen
 liian pitkä

15. Tukiperhetoiminnasta on hyötyä perheelle *

- lähes aina
 usein
 joskus
 harvoin
 ei juuri koskaan

16. Kokemuksesi yhteistyöstä tukiperhetoiminnassa *

	erinomainen	hyvä	tydyttävä	huono	ei yhteistyötä
työntekijän ja asiakasperheen välillä	☐	☐	☐	☐	☐
työntekijän ja tukiperheen välillä	☐	☐	☐	☐	☐
asiakasperheen ja tukiperheen välillä	☐	☐	☐	☐	☐
työntekijöiden välillä	☐	☐	☐	☐	☐
työntekijän ja lähiesimiehen välillä	☐	☐	☐	☐	☐

17. Miten yhteistyötä voisi mielestäsi kehittää?

18. Mielestäni... *

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
toisilleen sopivat tuettava ja tukiperhe löytyvät helposti	☐	☐	☐	☐
tukiperhetoiminta on kustannustehokas palvelu	☐	☐	☐	☐
tukiperheen saa liian kevein perustein	☐	☐	☐	☐
tukiperhetoiminta vie paljon työaikaani	☐	☐	☐	☐
tukiperhetoiminnasta tulisi tiedottaa perheitä enemmän	☐	☐	☐	☐
tukiperheet saavat riittävän koulutuksen	☐	☐	☐	☐
tukiperheitä on saatavilla riittävä määrä	☐	☐	☐	☐
olen tyytyväinen tukiperhetoimintaan	☐	☐	☐	☐

19. Mikä on parasta tukiperhetoiminnassa? *

20. Miten kehittäisit tukiperhetoimintaa? *

21. Jääkö jotakin tukiperhetoiminnan kannalta tärkeää kysymättä? Tässä voit kertoa mielipiteesi, terveisesi tai palautteesi.

Hei,

Opiskelen Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulussa ja teen sosionomi (AMK) opinnäytetyötäni Loviisan kaupungin perusturvakeskukselle. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille. Tutkimuksessa huomioidaan erillisinä kyselyinä niin tukiperhetoimintaan osallistuvien perheiden kuin lapsiperheiden sosiaalityön sekä lastensuojelun työntekijöiden näkökulma. Tutkimuskyselyt ovat anonyymejä, joten vastaajia ei voida tunnistaa.

Pyydän sinua vastaamaan tukiperhetoiminnassa mukana oleville perheille suunnattuun kyselyyn tästä linkistä:

<https://www.webpolsurveys.com/S/3D51C0A2F68A2C0F.par>

Vastausaikaa on kaksi viikkoa, kysely sulkeutuu maanantaina 2.4. klo 23.59. Vastaamalla kyselyyn lisäät tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Vastaamiseen kuuluu n. 10 minuuttia, tähdellä (*) merkityt kysymykset ovat pakollisia. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi jo etukäteen.

Terveisin,

Katja Pekkola

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, XAMK

katja.pekkola@edu.xamk.fi

Kyselytutkimus Loviisan kaupungin tukiperhetoiminnasta palvelua käyttäville perheille.

Kysely liittyy opinnäytetyöhön, joka tehdään Loviisan kaupungin perusturvakeskukselle. Opinnäytetyön tarkoituksena on tämän kyselyn avulla selvittää tukiperhetoiminnan merkitystä Loviisan kaupungille työntekijänäkökulman lisäksi myös tukiperhetoiminnassa mukana olevien perheiden näkökulmasta. Vastaamalla kyselyyn autat opinnäytetyön valmistumisessa ja lisäät tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Tähdellä (*) merkityt kysymykset ovat pakollisia. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi jo etukäteen.

Vastaajan ja perheen tiedot

1. Minkä ikäinen olet? *

- alle 25-vuotias
- 25-34 -vuotias
- 35-44 -vuotias
- 45-54 -vuotias
- 55-vuotias tai vanhempi

2. Millainen on perheesi tilanne? *

- Perheessä on kaksi vanhempaa
- Olen yksinhuoltaja
- Olen leski

3. Perheessäni on *

- 1 lapsi
- 2-3 lasta
- 4-5 lasta
- enemmän kuin 5 lasta

4. Perheen työt ovat iältään *

(jos perheessä ei ole tyttöjä, vastaa -)

5. Perheen pojat ovat iältään *

(jos perheessä ei ole poikia, vastaa -)

6. Kuinka monella lapsellanne on tukiperhe *

- kaikilla
- vain osalla, kuinka monella?

Tukiperhetoimintaan liittyvät kysymykset

7. Miten sait tietää tukiperhetoiminnasta? *

- neuvolasta
- päiväkodista
- koulusta
- sosiaalityöntekijältä
- perhetyöntekijältä
- perheeltä, joka käyttää tukiperhetoimintaa
- perheeltä, joka toimii tukiperheenä
- internetistä
- sanoma- tai aikakauslehdessä
- jostain muualta, mistä?

8. Mistä syystä perheenne tarvitsi tukiperheen? *
(valitse 1-3 ensisijaista vaihtoehtoa)

- perheen tukiverkosto on pieni / puuttuu
- perheellä on hankala elämäntilanne, esim. avioero
- miehen malli puuttuu
- naisen malli puuttuu
- lapsen/lasten kasvatusvaikeuksiin
- perheessä on paljon lapsia
- lapsella ei ole sisaruksia / ystäviä
- lapsen erityishoidon takia
- lapsi on rajaton
- lapsen / nuoren päihdeongelman takia
- lapsen / nuoren rikollisuuden takia
- vanhemman / vanhempien päihdeongelman takia
- vanhemman / vanhempien mielenterveysongelman takia
- vanhemman / vanhempien väsymyksen takia
- vanhemmat tarvitsevat yhteistä / omaa aikaa
- jokin muu syy, mikä?

9. Miten saitte tukiperheen? *

- lapsiperheiden sosiaalityön kautta
- lastensuojelun kautta

10. Pyysittekö tukiperhettä itse vai tarjosiko työntekijä palvelua teille? *

- pyysin itse
- työntekijä tarjosi

11. Tukiperheen saaminen kesti *

- kuukauden tai alle
- 1-2kk
- 3-6kk
- yli 6kk

12. Tukiperheen saamiseen kulunut aika oli mielestäni *

- sopiva
- kohtuullinen
- liian pitkä

13. Valitse perheesi kohdalla sopivat vaihtoehdot seuraaville palveluille *

Voit valita enintään kaksi (2) vaihtoehtoa / palvelu

	Perheeni käyttää / on käyttänyt palvelua	Perheelleni on tarjottu palvelua	Olen pyytänyt perheelleni palvelua	Perheeni ei ole käyttänyt palvelua	En ole kuullut / en tunne palvelua
Lomanviettopalvelut ja tuki lomanvieton järjestämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaisryhmätoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Tukihenkilötoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyö	☐	☐	☐	☐	☐

14. Valitse 3-5 asiaa, jotka tukiperhetoiminta on tuonut perheellesi. *

- lapselle uusia ystäviä
- aikuisille vapaapäiviä / omaa aikaa
- apua tai neuvoja kasvatusasioissa
- aikaa parisuhteelle
- virikkeitä lapselle / lapsille
- huolta lapsen pärjäämisestä
- tukea arjessa jaksamiseen
- muutosta lapsen käyttäytymiseen
- lisää hankaluuksia arkeen
- uusia ystäviä koko perheelle
- hoitopaikan lapselle / lapsille
- apua ongelmiin
- jotain muuta, mitä?

15. Tukiperheestä saamamme tuki vastaa perheen ja lapsen / lasten tarpeita *

- erittäin hyvin
 hyvin
 huonosti
 ei lainkaan

16. Millaista yhteistyö on mielestäsi *

	erinomaista hyvää tyydyttävää huonoa				ei ole yhteistyötä
sinun ja tukiperheen välillä	☐	☐	☐	☐	☐
lapsen / lasten ja tukiperheen välillä	☐	☐	☐	☐	☐
sinun ja sosiaalipalveluiden työntekijän välillä	☐	☐	☐	☐	☐
lapsen / lasten ja sosiaalipalveluiden työntekijän välillä	☐	☐	☐	☐	☐
tukiperheen ja sosiaalipalveluiden työntekijän välillä	☐	☐	☐	☐	☐
sosiaalipalveluiden työntekijöiden välillä	☐	☐	☐	☐	☐

17. Miten yhteistyötä voisi mielestäsi kehittää?

18. Valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto *

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
Tukiperhetoiminnasta on ollut hyötyä perheelleni	☐	☐	☐	☐
Olen saanut riittävästi tietoa tukiperhetapaamisista	☐	☐	☐	☐
Voin suositella tukiperhetoimintaa ystäväilleni / tuttavilleni	☐	☐	☐	☐
Lapseni viihtyy / viihtyvät tukiperheessä	☐	☐	☐	☐
Tukiperhetoiminta on tällä hetkellä riittävä tuki perheelleni	☐	☐	☐	☐

19. Miten tukiperheessä käyminen on vaikuttanut lapseen / lapsiin? *

20. Mikä on parasta tukiperhetoiminnassa?

21. Mikä asia ei mielestäsi toimi tukiperhetoiminnassa?

22. Miten kehittäisit tukiperhetoimintaa?

23. Jäikö jotain tukiperhetoiminnan kannalta tärkeää kysymättä? Tässä voit kertoa mielipiteesi, terveisesi tai palautteesi.